

KARELIA- AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Niina Laine
Jaana Pössi

KERHOLAISTEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA
ORTODOKSISTEN KEHITYSVAMMAISTEN KERHOSSA

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2014
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. (013) 260 600

Tekijät

Niina Laine, Jaana Pössi

Nimeke

KERHOLAISTEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA ORTODOKSISTEN KEHITYSVAMMAISTEN KERHOSSA

Toimeksiantajat Joensuun ja Taipaleen ortodoksiset seurakunnat

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kerholaisten kokemuksia osallisuudesta ortodoksisten kehitysvammaisten kerhossa. Toimeksiantajina olivat Joensuun ja Taipaleen ortodoksiset seurakunnat. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, mikä merkitys ortodoksisten kehitysvammaisten kerhoon osallistumisella on kerholaisille, ja kuinka kerhoa tulisi heidän mielestään kehittää.

Opinnäytetyö toteutettiin käyttäen laadullisen tutkimuksen toimintamenetelmiä. Aineisto kerättiin teemahaastatteluiden ja osallistuvan havainnoinnin avulla. Haastatteluihin osallistui kolmesta kerholaista, ja havainnointikertoja oli neljä. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Tuloksissa ilmeni, että kerhossa toimiminen vahvisti kerholaisten ortodoksista identiteettiä. Kerhosta he saivat vertaistukea ja ystäviä, mikä vahvisti yhteisöllisyyden kokemusta ja lisäsi hyvinvointia. Kerholaisten osallisuus toteutui, kun he olivat sitoutuneita toimintaan, ja olivat valmiita ottamaan vastuuta kerhon ohjelmasta ja sen kehittämisestä.

Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista kartoittaa ortodoksisissa seurakunnissa tehtävän kehitysvammaistyön hyviä käytäntöjä. Tarpeellista olisi laatia ortodoksisten seurakuntien työntekijöille kehitysvammaistyön opas, ja selvittää vapaaehtoistyön mahdollisuuksia seurakuntien kehitysvammaistyössä.

Kieli
suomi

Sivuja 45
Liitteet 5
Liitesivumäärä 6

Asiasanat

kehitysvammaisuus, osallisuus, vertaistoiminta

THESIS
May 2014
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 13 260 6600

Authors

Niina Laine, Jaana Pössi

Title

MEMBER'S EXPERIENCES OF PARTICIPATION IN THE GROUP FOR ORTHODOX MENTALLY DISABLED PERSONS

Commissioned by the Orthodox parishes of Joensuu and Taipale

Abstract

The aim of this thesis was to clarify the experiences of involvement of the members in a group for the mentally handicapped people organized by Orthodox parishes of Joensuu and Taipale. This thesis was commissioned by the before- mentioned parishes. This thesis wants to find out what the participation in the group means for its members and how in their opinion the work of the group should be improved.

The thesis was done by using the methods of qualitative research. The material for the research was collected by using theme interviews and active observation. There were thirteen people who were interviewed and the research included four observational sessions. The material was analyzed by the themes.

The results show that being involved in the activities of the group strengthened their orthodox identity. The participants got peer support and friends from the group, which strengthened the experience of community and increased their well-being. The active participation of the members actualized, when they were committed to the activities, and were ready to take responsibility for the program of the group and its development.

In a further research it would be interesting to chart good practices in the mental disability work in orthodox parishes in Finland. It would be necessary to make a handbook of mental disability work for the workers at the orthodox parishes, and find out the possibilities of voluntary work in this field at the parishes.

Language
Finnish

Pages 45
Appendices 5
Pages of Appendices 6

Keywords

mental disability, participation, peer support activities

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto.....	5
2	Kehitysvammaisuus.....	7
3	Kehitysvammaiset osallistujina ja osallisina yhteisössä	11
3.1	Osallisuus ja osallistuminen	11
3.2	Vertaisuus ja vertaistoiminta	13
4	Kehitysvammaiset uskonnollisessa toiminnassa	14
4.1	Kirkkojen kehitysvammaistyö	14
4.2	Kehitysvammaisten kerho.....	17
5	Aikaisemmat tutkimukset	18
6	Opinnäytetyön toteutus	20
6.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä	20
6.2	Laadullinen tutkimus	21
6.3	Aineiston kerääminen	22
6.4	Aineiston käsittely ja analyysi.....	26
7	Tutkimuksen tulokset	29
7.1	Ortodoksisen identiteetin vahvistuminen	29
7.2	Ystävyyssuhteet ja yhteisöllisyyden kokeminen	31
7.3	Mielekäs tekeminen vertaistukiryhmässä	32
7.4	Kerholaisten ideoita kerhotoiminnan kehittämiseksi	33
8	Pohdinta	35
8.1	Johtopäätökset	35
8.2	Eettisyys ja luotettavuus	38
8.3	Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu	40
8.4	Jatkotutkimusehdotuksia.....	42
	Lähteet	43

Liitteet

Liite 1 Toimeksiantosopimus

Liite 2 Kutsukirje haastatteluun

Liite 3 Teemahaastattelurunko

Liite 4 Suostumuslomake

Liite 5 Esimerkki analyysipolusta

1 Johdanto

Suomen vammaispolitiikassa on kolme keskeistä periaatetta: vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, oikeus osallisuuteen ja oikeus tarpeellisiin palveluihin ja tukitoimiin. Suomi on Euroopan unionin ja YK:n jäsenvaltio, ja on sitä kautta sitoutunut edistämään kaikille avointa yhteiskuntaa. Myös Suomen perustuslakiin on kirjattu vammaisten henkilöiden syrjimättömyys. Tarvitaan myönteistä suhtautumista, vammaisten ihmisten tarpeiden huomioon ottamista, rajoittavien esteiden tunnistamista, poistamista ja ennakointia, jotta vammaisten henkilöiden osallisuus toteutuisi. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus toteutuu palveluiden ja tukitoimien avulla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 3.)

Vammaispoliittisessa selonteossa todetaan, että uskonnolliset ja katsomukselliset tarpeet ovat ihmisen perustarpeita. Selonteon mukaan vammaisten henkilöiden hengellinen toiminta ja osallistuminen on tehtävä mahdolliseksi toimimalla yhteistyössä uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Vammaisten henkilöiden katsomuksellista vakaumusta on kunnioitettava, ja heillä on oltava myös mahdollisuus olla uskonnollisen toiminnan ulkopuolella jos he niin haluavat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 15.) Vuonna 2010 julkaistiin Suomen vammaispoliittinen ohjelma Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle VAMPO 2010–2015. Sen mukaan kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on oltava mahdollisuus elää ja toimia yhteiskunnan tasavertaisina jäseninä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 3.)

Valtioneuvoston vammaispoliittisen selonteon mukaan vähemmistöryhmään kuuluvilla vammaisilla henkilöillä on kaksinkertainen riski syrjäytyä verrattuna muihin vammaisiin henkilöihin. Siksi on selviytymisen kannalta tärkeää havaita vähemmistöön kuuluvien vammaisten henkilöiden tarpeet, ja sovittaa palvelut tarpeita vastaaviksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 15.) Ortodoksiset kehitysvammaiset ovat vähemmistöryhmään kuuluvia henkilöitä.

Halusimme opinnäytetyössämme selvittää ortodoksisten kehitysvammaisten mahdollisuutta olla mukana, toimia ja vaikuttaa omaan kulttuuriin kuuluvassa yhteisössä. Olemme molemmat ortodoksisen kirkon jäseniä, ja ortodoksisten seurakuntien toiminta on meille tuttua. Toisella meistä on useiden vuosien kokemus työstä kehitysvammaisten kanssa, toinen on tutustunut kehitysvammaisuuden sosiaalialan opinnoissa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuoda esille aikuisten kehitysvammaisten kokemuksia osallisuudesta heille suunnatussa kerhotoiminnassa, jota Joensuun ja Taipaleen ortodoksiset seurakunnat järjestävät yhdessä. Opinnäytetyössämme käytimme laadullisen tutkimuksen toimintatapoja. Teemahaastattelulla ja osallistuvalla havainnoinnilla selvitimme kehitysvammaisten kerholaisten kokemuksia, toiveita ja kehittämisideoita kerhoon liittyen. Haastattelimme yhteensä kolmeatoista kerholaista, joista yhdeksän oli yksilöhaastattelua, ja kaksi parihaastattelua. Olimme mukana kerhon neljässä kokoontumisessa, joiden aikana teimme osallistuvaa havainnointia. Taustatietojen saamiseksi kerhosta haastattelimme myös kaikkia kerhonohjaajia. Toimeksiantajina olivat Joensuun ja Taipaleen ortodoksiset seurakunnat. Toimeksiantosopimus on liitteessä 1.

Opinnäytetyömme raportti koostuu teoriaosuudesta, tutkimustehtävän määrittelystä ja opinnäytetyön toteutuksen kuvaamisesta sekä tulos- ja pohdintaosista. Teoriaosuudessa keskeisiä käsitteitä ovat kehitysvammaisuus, osallisuus ja osallistuminen, yhteisöllisyys sekä vertaistoiminta. Esittelemme aiheeseemme liittyviä aikaisempia opinnäytetöitä ja tutkimuksia. Kuvaamme laadullista tutkimusta sekä teemahaastattelua ja osallistuvaa havainnointia, joita käytimme menetelminä aineistoa kerätessä. Kerromme, miten toteutimme opinnäytetyöprosessin, ja minkälaisia tuloksia saimme. Pohdintaosio sisältää johtopäätökset opinnäytetyömme tuloksista. Pohdimme myös opinnäytetyömme eettisyyttä ja luotettavuutta sekä kuvaamme omaa oppimisprosessiamme ja ammatillista kasvuamme. Lopuksi esitämme jatkotutkimusmahdollisuuksia.

2 Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisuutta voidaan määritellä useasta eri näkökulmasta. Aiemmin kehitysvammaisuutta tarkasteltiin usein pelkästään lääketieteen näkökulmasta, mutta nykyisin huomioidaan myös toimintakyky ja varsinkin sosiaalinen näkökulma. Viime vuosina sosiaalisen näkökulman osuus on kasvanut. Siinä ajatellaan, ettei vamma rajoita ihmisen mahdollisuuksia, vaan rajoittavina tekijöinä ovat esimerkiksi syrjintä tai riippuvuus muista ihmisistä. (Seppälä & Rajaniemi 2012a.)

Suomessa arvioidaan olevan noin 40 000 kehitysvammaista ihmistä. Kehitysvamma vaikeuttaa uusien asioiden oppimista ja ymmärtämistä. On kuitenkin huomioitava, että kehitysvamma vaikuttaa vain osaan henkilön toiminnoista. Jokaisella on sen lisäksi omat kykynsä ja osaamisalueensa. Kehitysvamman aste on liukuva, lievästä oppimisen vaikeudesta vaikeaan kehitysvammaisuuteen. Kehitysvammaiset ihmiset ovat yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä, ja ihmisoikeuksiltaan he ovat tasa-arvoisia valtaväestön kanssa. Kehitysvammaisuutta ei tule pitää sairautena. (Seppälä & Rajaniemi 2012a.)

Lääketieteellisessä näkökulmassa vammaisuutta lähestytään kulloisenkin aikakauden lääketieteellisen näkemyksen mukaan. Tässä näkökulmassa ollaan kiinnostuneita vamman syistä sekä sen aiheuttamista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin. Henkilön ominaisuuksia verrataan käsityksiin siitä, minkä lääketieteessä ajatellaan olevan vammaton, tervettä tai normaalia. Kehitysvammaisuus voidaan todeta esimerkiksi Downin syndrooman osalta heti syntymän jälkeen, mutta usein se selviää vasta kun tutkitaan, miksi lapsen kehitys ei etene odotetusti. Vammaisuuden tulee ilmetä lapsuudessa tai nuoruudessa, jotta kyse olisi kehitysvammaisuudesta. (Seppälä & Rajaniemi 2012c.)

Kehitysvammaisuuteen on useita syitä. Se voi johtua geneettisistä syistä tai esimerkiksi synnytykseen liittyvistä syistä. Myös odotusajan alkoholialtistus tai infektiot voivat aiheuttaa kehitysvamman. Noin neljäsosa vamman syistä jää tuntemattomaksi. Kehitysvammaan voi liittyä liitännäissairauksia ja muita vam-

moja. Tyypillinen esimerkki on epilepsia. Myös aistivammat ja autismi ovat yleisiä. Todennäköisyys liitännäissairauksiin kasvaa kehitysvamman vaikeusasteen myötä. (Seppälä & Rajaniemi 2012c.)

Suomessa käytetään WHO:n ICD-10-tautiluokitusta. Siinä kehitysvammaisuus jaotellaan neljään asteeseen. Nämä asteet ovat lievä, keskivaikea, vaikea ja syvä kehitysvammaisuus. Suomessa ICD-10-luokitus on peruste diagnosoinnille. Diagnoosin perusteella määritellään palvelut ja etuudet, joita henkilö voi saada. Aina etuuksien ja palveluiden saaminen ei edellytä diagnoosia, vaan todettu tarve kyseisiin palveluihin ja etuuksiin riittää. On muistettava, että älylliset kyvyt ja sosiaalinen sopeutuminen ovat muuttuvia ominaisuuksia, ne voivat kehittyä harjoituksen ja kuntoutuksen myötä. Diagnoosin tulisikin perustua todelliseen nykyhetken toimintakykyyn. (Seppälä & Rajaniemi 2012c.)

WHO:n määritelmä vammaisuudesta voidaan myös kyseenalaistaa. Määritelmässä terveyttä suhteessa normaaliuteen, on rajan vetäminen normaalin ja siitä poikkeavan suhteen vaikeaa ja osin mielivaltaista ja kulttuurisidonnaista. Olisi syytä pohtia, perustuuko WHO:n määritelmä ennakkoluuloiseen ajatteluun kaikkien tavoittelemasta normaalista kehosta. Näin ajateltuna elimellinen vamma on syy sosiaalisille rajoitteille, ja tällöin vammasta tulee kukistettava vihollinen. Tästä seuraa riippuvuus hoitohenkilökunnasta. Vain terveydenhuollon asiantuntija tietää, mikä on vammaiselle hyväksi. Voidaankin kysyä, onko tarkoitus tehdä vammaisista passiivisia, omista asioistaan päättämään kykenemättömiä ihmisiä. Lääketieteelliseen näkökulmaan kuuluu myös se, että vammaisen odotetaan tekevän kaikkensa parantaakseen suorituskykyään asiantuntijoiden avustuksella. WHO:n luokittelussa jätetään huomioimatta vammaisen henkilön elämään vaikuttavat sosiaaliset ja materiaaliset tekijät. (Vehmas 2005, 113.)

AAIDD:n (The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities-järjestön) määritelmän mukaan älyllinen kehitysvammaisuus on perusteellaan toiminnallista. Ratkaisevia tekijöitä ovat kyvyt, toimintakyky ja ympäristö. Kyse on toimintakyvyn ja ympäristön haasteiden välisestä vuorovaikutuksesta. Voidaan sanoa, että tämä vuorovaikutussuhde on merkittävä, kun määritellään älyllistä kehitysvammaisuutta. AAIDD:n mukaan älyllisessä kehitysvammaisuu-

dessa tämänhetkinen toimintakyky on merkittävästi rajoittunut. Älyllinen suori-
tuskyky on keskimääräistä huomattavasti alempi, ja kahdessa tai useammassa
adaptiivisten taitojen osa-alueissa on rajoituksia. Näitä taitoja ovat kommunika-
tio, itsestä huolehtiminen, kotona asuminen, sosiaaliset taidot, yhteisössä toi-
miminen, terveys ja turvallisuus, itsehallinta, oppimiskyky, työ ja vapaa-aika.
Diagnoosi kehitysvammaisuudesta tehdään yleensä ennen 18 vuoden ikää.
(Kaski, Manninen & Pihko 2012, 16.)

Toimintakyvyn näkökulmassa keskitytään ihmisen voimavaroihin ja vahvuuksiin.
Toimintakyky voidaan jakaa neljään osa-alueeseen: fyysiseen, psyykkiseen,
sosiaaliseen ja kokemukselliseen. Sen keskiössä on ympäristön ja yksilön väli-
nen suhde. Toimiminen olosuhteiden ja tilanteiden edellyttämällä tavalla on toi-
mintakykyä. Henkilön toimintakyky on erilainen eri ympäristöissä ja olosuhteis-
sa. Joissain olosuhteissa ihminen voi olla vammaisen, toisenlaisissa olosuh-
teissa taas ei lainkaan. Henkilön toimintakyvyn ja ympäristöstä nousevien vaa-
timusten ristiriidat aiheuttavat vaikeuksia kehitysvammaisille henkilöille. Kun
toimintakyky ei riitä selviytymiseen, kehitysvammainen ihminen tarvitsee ohja-
usta. Myös psykososiaaliset tekijät vaikuttavat toimintakykyyn, sillä toimintakyky
on enemmän kuin motorinen ja fyysinen toimintakyky. Kun toimintakykyä arvioi-
daan, kiinnitetään huomio toimintaympäristöön. Siihen vaikuttamalla voidaan
tukea toimintakykyä. (Seppälä & Rajaniemi 2012a.)

Sosiaalisen näkökulman mukaan kehitysvammainen henkilö on samanlainen
ihminen kuin kaikki muutkin. Tässä näkökulmassa painottuu yhteisön suhde
yksilöön. Vammaispolitiikalla pyritään vaikuttamaan tähän suhteeseen. Kehitys-
vammaisuuden ilmeneminen ja siihen suhtautuminen vaihtelevat eri kulttuureis-
sa. Tämän lisäksi on vielä kehitysvammaisen henkilön subjektiivinen näkökul-
ma. Se, miten henkilö itse kokee tilanteensa, vaikuttaa kehitysvammaisuuteen.
Sosiaalinen näkökulma tekee näkyväksi kehitysvammaisen ihmisen riippuvuu-
den toisista ihmisistä. Näkökulmassa korostetaan, että tätä riippuvuutta luovat
ennakkoluulot, rakenteelliset esteet, köyhyys ja syrjäytetyksi tuleminen. (Seppä-
lä & Rajaniemi 2012b.)

Sosiaalisessa mallissa nähdään, että jostain henkilön ominaisuudesta tulee yhteiskunnan asettamien asenteiden ja esteiden takia vammaisuutta. Esimerkiksi pyörätuolia käyttävän henkilön kokemiin rajoitteisiin vaikuttaa se, kuinka esteetön ympäristö on, ja kuinka häneen suhtaudutaan. Tässä mallissa hyväksytään lääketieteellinen näkemys vammasta, mutta samalla tuodaan ilmi, ettei vamman aiheuttama haitta johdu vammasta itsestään vaan ympäröivästä yhteiskunnasta. Vammaisen ihmisen kulttuurinen ja sosiaalinen ympäristö määrittelee sen, kuinka vammaisen henkilö on. Se, millaista tukea ja millaisia apuvälineitä vammaiselle henkilölle tarjotaan, vaikuttaa vammaisuuteen. Oikeanlaisen kommunikaatiotavan löytäminen on tärkeää. Myös syvästi kehitysvammaiset henkilöt pystyvät usein tekemään itseään koskevia päätöksiä, jos se mahdollistetaan heille oikeanlaisilla välineillä. (Seppälä & Rajaniemi 2012b.)

Vammaisuutta määritellessä on olennaista huomioda se, kuinka henkilö itse kokee oman tilanteensa. Kehitysvammaiset henkilöt määrittelevät itsensä yleensä kuten kaikki muutkin, ensisijaisesti muiden ominaisuuksien kuin kehitysvammaisuuden kautta. Tällaisia seikkoja voivat olla mm. sukupuoli, opiskelu, asuminen tai parisuhde. Kokemus vammaisuudesta syntyy vuorovaikutuksessa. Ongelmana onkin ollut se, että määritelmät ovat tulleet ulkopuolelta. Kehitysvammaisia henkilöitä ei ole kuunneltu. Tilanne on kuitenkin muuttumassa. Sekä vammaistutkimuksessa että -politiikassa on kehitysvammaisten ihmisten oma ääni noussut vahvasti esille. Vammaisjärjestöt painottavat, ettei päätöksiä saa tehdä kuulematta asianosaisia itseään. Oikeus itsenäiseen elämään ja päätöksen tekoon tulisi olla kaikilla. Tuen ja palveluiden olisi mahdollistettava hyvä elämä. (Seppälä & Rajaniemi 2012b.)

Simo Vehmaksen (2005) mukaan vammaiset ovat edelleen ihmisinä marginaalissa, vaikka hyvinvointiyhteiskunnan poliittinen korrektius vaatii myös vammaisten ihmisten oikeuksien kunnioittamista. Vammaisuus ei ole pelkästään joidenkin ihmisten ominaisuus, vaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvä ilmiö. Rajoitukset, jotka liittyvät vammaisuuteen, eivät johdu niinkään vammasta ja henkilön biologisista ominaisuuksista, vaan ympäristöstä, jossa ei huomioida valtaväestöön nähden erilaisten ihmisten tarpeita. Näitä tarpeita ei myöskään kunnioiteta valtaväestön keskuudessa. Yhteiskunnalliset toiminnot perustuvat

odotuksille ja oletuksille ns. normaaliudesta. Esimerkiksi pyörätuolilla liikkuvan henkilön siirtyminen paikasta toiseen on helppoa tai vaikeaa sosiaalisten järjestyiden vuoksi, siihen eivät "luonnon lait" vaikuta. Tästä syystä vammaisten henkilöiden heikko sosiaalinen asema on suoraa seurausta yhteiskunnallisesta syrjinnästä. Tämä syrjintä tulee poistaa erillisillä laeilla. (Vehmas 2005, 5, 110.)

3 Kehitysvammaiset osallistujina ja osallisina yhteisössä

3.1 Osallisuus ja osallistuminen

Ihmisten hyvinvoinnilla on yhteys heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa. Osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen torjuminen edellyttävät yhteisöllisyyttä. Osallisuus on syrjäytymisen vastavoima. Se liittyy yhteiskuntaan ja yhteisöön kuulumisen tunteeseen. Tämä tunne syntyy harrastusten, työn ja kansalaistoiminnan, sekä muun osallistumisen kautta. Osallisuus on sitoutumista, vaikuttamista ja vastuun ottamista. Toiminnalliset menetelmät vahvistavat osallisuutta. (Osallisuushanke Salli 2013.)

On hyvä erotella käsitteiden osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen merkitykset. Osallisuus viittaa yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumiseen, osallistuminen puolestaan kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin niin itseään kuin lähipiiriään koskevassa päätöksen teossa. Osallistaminen taas on kyseessä silloin, kun kansalaisia kehoitetaan tai vaaditaan osallistumaan yhteiskunnan hankkeisiin. Osallisuuden kautta ihminen tulee osaksi ryhmää tai toimintaa, hän on mukana ja kuuluu johonkin. Osallisuuden kokemus on jäsenyyttä yhteisössä, mikä vahvistaa identiteettiä. Osallisuus tarkoittaa omaehtoista mukana oloa. Yhteiset toimintaideat ja muutostarpeet syntyvät vuorovaikutuksen kautta. Tästä seuraa yhteinen vastuu ja vaikuttaminen sekä yhdessä tekeminen. (Halttunen–Sommar Dahl 2013, 3–4.)

Osallisuuden kautta mahdollistuu vaikuttaminen omaan elämään. Kehitysvammaisen ihmisen kohdalla esiin nousee se, että hänen on tärkeätä kokea osalli-

suutta arjen toiminnoissa. Aktivoivan toiminnan kautta tietoisuus ympäristöstä kehittyy, myös käsitys omasta itsestä syvenee. Toiminnan herättämät aistikokemukset saattavat herättää kiinnostuksen vuorovaikutukseen ja tällöin myös rohkeus tehdä aloitteita vuorovaikutustilanteissa saattaa kasvaa. (Mäki 2006, 3.)

Sosiaalinen ulossulkeminen esimerkiksi koulu- tai työyhteisöstä on tavallista kehitysvammaisten elämässä. Ulossulkeminen ilmenee kiusaamisena, naapuruston tai sukulaisten nurjana suhtautumisena, viranomaisten pompotteluna tai syrjintänä työelämässä. Kaltoin kohtelu ja syrjintä vaikuttavat monien vammaisten ja heidän omaistensa arkeen ja sosiaalisiin suhteisiin. Ikävät tarinat kertovat vammaisten henkilöiden huonosta sosiaalisesta asemasta. Syrjintä leimaa elämäntulkua. Tämä voi olla kauaskantoista. Työelämään pyrkiminen, omien kompetenssien löytäminen ja osallistuminen valtaväestön toimintaan voi olla vaikeaa. Vammaisen ihmisen osallisuudessa onkin kyse näistä sosiaalisen identiteetin muodoista, joiden tulisi olla mahdollisia ilman syrjityksi joutumista. (Eriksson 2008, 175–176.)

Sosiaalinen osallisuus on vammaispolitiikan perusteltu tavoite. Sillä pyritään ehkäisemään ulossulkeminen ja syrjintä niin rakenteellisella kuin arkielämän tasolla. Esimerkkeinä tästä on laitosasumisen vähentäminen ja vammaisten henkilöiden asumisen mahdollistaminen siellä missä muutkin asuvat. Arjen osallisuus näkyy siinä, kuinka paljon siihen sisältyy omaehtoista toimijuutta. Vammaisen henkilön elämän tekee mielekkääksi itsemääräämisoikeus ja omaehtoinen toiminta. Kehitysvammapalveluja halutaan kehittää tarkoituksenmukaisemmiksi. Alalle koulutetaan uutta työvoimaa sekä koulutussisältöjä parannetaan. Näiden rakenteellisten muutosten tavoite on lisätä vammaisten ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa. Myös kansalaisaktiivisuudella ja järjestötoiminnalla pyritään parantamaan vammaisten ihmisten heikkoa sosiaalista asemaa. (Eriksson 2008, 176.)

3.2 Yhteisöllisyys, identiteetti ja vertaisuus

Kun ihminen kokee ulkopuolisuutta ja hänellä on tunne, ettei hän voi vaikuttaa omiin asioihinsa, voi seurauksena olla kyynisyyttä, epätoivoa ja näköalattomuutta. Voidakseen uskoa tulevaisuuteen ihminen tarvitsee elämäänsä merkityksellisiä ja toivoa herättäviä asioita sekä luottamusta. Usein lähimmät ihmiset ja yhteisöt ovat niitä tahoja, joiden kautta em. voi syntyä. Luottamuksellisuus luo turvallisuutta, ja on yhteisöllisyyden perusta. (Laimio & Karnell 2010, 10.)

Ihmisillä on yhteenkuulumisen tarve. Yhteisö syntyy, kun jonkin asian tai alueen ympärille kokoontuu ihmisiä, joilla on yhteiset päämäärät, tavoitteet, arvot ja normit. Yhteisöllisyys on kokemuksellista ja toteutuu yhteisöissä. Yhteisöllisyyden rakennusaineita ovat yhteisön jäsenten välinen luottamus, suhteet ja vuorovaikutus. Yhteisöllisyys voidaan nähdä mahdollisuutena ja voimavarana. Se mahdollistaa osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksen sekä tunteen yhteenkuulumisesta. Yhteisöllisyys mahdollistaa myös liittymisen ja identifioitumisen johonkin itselle arvokkaaksi koettuun asiaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Ihmisten ymmärrystä ja määrittelyä itsestä suhteessa omaan itseen, sosiaaliseen ympäristöönsä ja kulttuuriinsa kutsutaan identiteetiksi. Identiteetti ei rakennu automaattisesti, vaan se edellyttää tietoista pohdintaa siitä, ”kuka minä olen”. Kun yhteiskunnan rakenteet ovat muuttuneet ja arki moninaistunut, ovat ihmisten pohdinnat siitä ”keitä he ovat” lisääntyneet. Identiteetti ei ole pysyvä, vaan se voi muuttua ja kehittyä. Identiteetin kehittymiseen tarvitaan mahdollisuutta kokea ja kokeilla erilaisia asioita elämässä, ja mahdollisuutta valita vapaasti. Samaistumista erilaisiin yhteisöihin ja ryhmiin kutsutaan sosiaalisiksi identiteetiksi. (Saastamoinen 2006, 170–173.)

Vertaisuudella tarkoitetaan sitä, että vertaisilla henkilöillä on osaamista tai tietoa, joka perustuu omakohtaiseen kokemukseen esimerkiksi sairaudesta tai vammasta. Vastakohtana vertaisuudelle ja kokemustiedolle ovat ammatillinen tieto ja asiantuntemus, jota on saatu koulutuksen, tutkimuksen ja ammatillisen työn kautta. Ammatillisuus ja vertaisuus eivät ole toisaan poissulkevia vaihtoehtoja.

toja, vaan ne voivat liittyä yhteen ja täydentää toisiaan. Vertaisuudessa painotetaan tasa-arvoisuutta. Ihmiset, jotka ovat kokeneet samoja asioita omaavat kokemukseen perustuvaa asiantuntemusta, jota voi olla vain heillä. (Laimio & Karnell 2010, 16.)

Kautta aikojen ihmisillä on ollut tarve vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Nykyaikana, kun suku- ja kyläyhteisöjen merkitys on vähentynyt, antaa vertaistoiminta mahdollisuuden rakentaa yhteisöllisyyttä uudella tavalla. Suomessa vertaistoiminnan käsite on ollut 1990-luvun puolivälistä asti. Käsitteen käyttö yleistyi vammais-, potilas-, omais- ja mielenterveysjärjestöissä. Vertaistoiminnan perustana on kokemuksellinen asiantuntijuus, ja arvoina toisen ihmisen kunnioittaminen ja tasa-arvoisuus. Vertaistoiminnassa ne ihmiset, joiden elämäntilanne on samankaltainen tai jotka ovat kokeneet samanlaisia asioita, tukevat ja auttavat toisiaan sekä jakavat keskenään kokemuksia. Vertaistoimintaan osallistuvat kokevat, että heitä kuullaan, ymmärretään ja usein heidät myös hyväksytään vertaisten joukossa paremmin kuin missään muualla. Vertaistoiminnan on todettu olevan ennalta ehkäisevää, ja sen on todettu lisäävän yhteisön sosiaalista pääomaa ja hyvinvointia. (Laimio & Karnell 2010, 11–18.) Oili Jyrkämän mukaan ryhmässä tapahtuvassa vertaistoiminnassa merkityksellistä on mahdollisuus kokemusten jakamiseen ja vaihtoon, voimaantuminen, ystävyys, yhteisöllisyys ja kansalaistoiminta. Lisäksi ryhmässä tapahtuva vertaistoiminta selkiyttää ja vahvistaa identiteettiä. (Jyrkämä 2010, 26.)

4 Kehitysvammaiset uskonnollisessa toiminnassa

4.1 Kirkkojen kehitysvammaistyö

Suomen evankelisluterilaisen kirkon vammaispoliittinen ohjelma Kirkko kaikille valmistui vuonna 2003. Siinä linjattiin evankelisluterilaisen kirkon vammaispoliittista toimintaa kirkossa tehdyn vammaistyön tarpeiden ja haasteiden pohjalta. Ohjelman avulla pyritään kehittämään vammaisten henkilöiden mahdollisuutta olla mukana seurakuntien toiminnassa sekä saamaan vammaisten ihmisten

ääni kuuluviin kirkon toiminnassa ja päätöksenteossa. Ohjelma on myös evankelisluterilaisen kirkon kannanotto vammaisten ihmisten tasavertaisuuden toteutumisen puolesta yhteiskunnassa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2003.)

Vuonna 2012 Suomen evankelisluterilainen kirkko julkaisi saavu - Kirkon saavutettavuusohjelman. Siinä saavutettavuus on määritelty jokaisen mahdollisuudeksi saada tietoa, kokea yhteyttä ja toimia aktiivisesti tai olla muuten osallisena seurakunnassa oman halunsa ja kiinnostuksensa mukaan. Osallisuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa yhteisön kanssa. Osallisuuden tunne vahvistuu, kun henkilöllä on kokemus johonkin kuulumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta seurakunnan jäsenenä. Yhdenvertaisuuteen kuuluu moninaisuuden hyväksyminen ja toinen toisensa ainutlaatuisuuden kunnioittaminen. Kirkossa yhdenvertaisuus on sitä, että seurakunnat mahdollistavat kaikille yhdenvertaisen osallistumisen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2012.)

Lähtökohtana Suomen evankelisluterilaisen kirkon kehitysvammaistyössä on kehitysvammaisen kunnioittaminen, hänen erilaisuutensa huomioiminen ja hänen tukemisensa seurakunnan toiminnoissa. Työtä tehdään yhdessä kehitysvammaisten, heidän perheidensä ja muiden läheisten ihmisten kanssa yhdessä. Toimintamuotoja seurakunnissa ovat kehitysvammaisten omat rippikoulut, kirkkopyhät, keskusteluryhmät, leiri ja retket. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2014a.) Jo 40 vuoden ajan on vuosittain järjestetty valtakunnallinen kehitysvammaisten kirkkopyhä yhdessä Kehitysvammaisten Tukiliiton kanssa. Tapahutumaan osallistuu vuosittain noin 700–1300 henkilöä. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2014b.) Yhteistyötahoja evankelis-luterilaisen kirkon kehitysvammatyössä ovat sekä eri viranomaiset tahot että alan järjestöt, kuten Kehitysvammaisten Tukiliitto ja Kehitysvammaliitto (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2014c).

Kehitysvammaisten seurakuntalaisten osallisuutta evankelisluterilaisen kirkon kehitysvammaistyön kontekstissa on pro gradu -työssään tutkinut Tiina Häkkinen (2010). Tutkimuksen mukaan kirkon viralliset tavoitteet ja visiot kehitysvammatyössä eivät läheskään aina toteudu arjessa. Osallisuuden toteutumiseen vaikuttavat vamman vaikeusaste, tarvittavan avun määrä, seurakunnan

työntekijän omat valmiudet ja vammaisalan osaaminen. Toiminnan läheisyys, tilojen esteettömyys, kommunikaation ja vuorovaikutuksen apuvälineiden saatavuus ja käyttö sekä yleisten asenteiden muuttuminen myönteisemmäksi edistävät parhaiten kehitysvammaisten seurakuntalaisten osallisuutta. Merkittäviä osallistumisen ja osallisuuden esteitä olivat riittämättömät avustajaresurssit ja riippuvuus toisen ihmisen avusta. Tutkimuksen mukaan kehitysvammaisten seurakuntalaisten hyvinvointi lisääntyi turvallisuuden, sosiaalisten kontaktien, vertaistuen ja positiivisten elämysten kautta heidän osallistuessaan seurakunnan toimintaan. (Häkkinen 2010, 73–79.)

Suomen ortodoksisella kirkolla ei ole vammaispoliittista ohjelmaa. Kehitysvammaistyö vaihtelee seurakunnittain, ja on sidoksissa sekä seurakunnan kokoon että henkilöstö- ja taloudellisiin resursseihin. Pro gradu -tutkielmassaan Valo kantaa valoa - Kehitysvammaisen Jumalan palvelijana Minna Miinalainen teki Suomen ortodoksisen kirkon seurakunnille kyselyn kehitysvammaistyön nykytilanteesta. Kyselyn tuloksien mukaan toiminta on joko säännöllistä tai tarvittaessa ja pyydettyä tapahtuvaa. Kehitysvammaistyön osalta ortodoksiset seurakunnat voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä ovat seurakunnat, joissa ei ole mitään erityistä toimintaa kehitysvammaisille. Toisen ryhmän seurakunnissa vieraillaan säännöllisesti seurakunnan alueella sijaitsevilla laitoksilla, palvelukodeilla tai muissa vastaavissa yksiköissä. Kolmannen ryhmän muodostavat seurakunnat, joissa tehdään säännöllisiä laitospöytävierailuja ja järjestetään erityisesti kehitysvammaisille suunnattua säännöllistä toimintaa, esimerkiksi leirejä ja kerhotoimintaa. (Miinalainen 2005, 41–44.)

Tutkimuksen tuloksena Miinalainen toteaa, että kehitysvammaisen jäsenen kohdalla seurakunnan elämässä tarvitaan erityistä huomioimista. Tasavertainen osallisuus ei elä ja toimi itsestään. Kehollinen ja toiminnallinen osallistuminen ja toisen ihmisen rooli osallistumisen mahdollistamisessa korostuu kehitysvammaisen osallistujan kohdalla. (Miinalainen 2005, 74–76.)

4.2 Kehitysvammaisten kerho

Kehitysvammaisten kerho sai alkunsa, kun kristinoppikoulun käyneitä ortodoksisia kehitysvammaisia haluttiin koota uudelleen yhteen. Honkalammella järjestettiin Taipaleen ortodoksisen seurakunnan toimesta kahden päivän leiri vuonna 2003, jonka aikana tuli esille toive jatkuvista tapaamisista. Kerhon toiminnan käynnistivät ortodoksisen teologian opiskelijat kokoamalla ortodoksisia kehitysvammaisia yhteen ja lähtemällä kehittämään ortodoksisen seurakunnan kehitysvammaistyötä yhteistyössä heidän kanssaan. Kerhotoimintaa on alusta asti järjestetty kahden ortodoksisen seurakunnan, Joensuun ja Taipaleen yhteistyönä. (Koistinen 2013.)

Laitoksissa ja palveluasunnoissa asuvien ortodoksisten kehitysvammaisten aikuisten löytäminen voi olla haasteellista. Henkilötietolaista johtuen (3. luku, 11 §) henkilön uskonnollista vakaumusta ei saa ilmoittaa ulkopuolisille, eikä se välttämättä ole asumisyksikön henkilökunnan tiedossakaan. Kerhosta tiedottamisessa tehtiin yhteistyötä Honkalammen luterilaisen kehitysvamma-papin ja alueella olevien kehitysvammaisten asumisyksiköiden kanssa, joihin lähetettiin tietoa kerhosta. Tämän lisäksi kerhosta on tiedotettu seurakuntien lehdessä ja seurakuntien työntekijöiden asumisyksikköihin tekemien vierailujen yhteydessä. Lisäksi monet kerholaisista ovat saaneet tietoa kerhosta toisilta kerholaisilta tai seurakunnan työntekijöiltä suoraan. (Koistinen 2013.)

Kerhon toiminnalla on pyritty vahvistamaan kerholaisten osallisuutta omassa seurakunnassa, ja lisäämään tietoutta omasta ortodoksisesta kulttuurista jokaisen kerholaisen omalla ymmärrystasolla. Kerholaisilla on oma kansio, johon on koottu kerhotapaamisten materiaalia. Kansiossa oleva tieto helpottaa myös kerholaisten asumisyksiköiden työntekijöitä asukkaiden hengellisten tarpeiden tukemisessa asukkaiden kotona. (Koistinen 2013.)

Alkuvuosina kerhon kokoontumisia oli 2–3 kertaa keväällä ja saman verran syksyllä. Nykyisin kokoontumisia on 6–8 kertaa vuodessa, kokoontumispaikkaa vaihdellaan. Kyyditykset kerhoon on alusta asti järjestetty kerholaisten asumisyksiköstä käsin. Toimintaan osallistuu keskimäärin 14 henkilöä. Kerhoa oh-

jaavat diakoniatyöstä vastaavat seurakuntien työntekijät. Osalla ohjaajista on sosionomin tai kehitysvammaohjaajan koulutus. Kerho on kokoontunut yhteisiin tapahtumiin muiden seurakuntalaisten kanssa, jolloin on ollut luontevaa tavata muita seurakuntalaisia. Tämän lisäksi on järjestetty omia kerhotapaamisia, joihin ovat osallistuneet kerholaiset ja ohjaajat. (Koistinen 2013.)

Kerholaiset ovat sitoutuneita kerhon toimintaan. Suuri osa kerhon tämänhetkistä jäsenistä on ollut toiminnassa mukana useita vuosia, jotkut jo kerhon alkua ajoista asti. Vaihtuvuus kerhon jäsenistössä on pientä. Kerhossa käyminen on loppunut kerholaisen paikkakunnalta muuton, toimintakyvyn heikkenemisen tai kuoleman vuoksi. Henkilöiden osallistuminen kerhoon on aktiivista. Joku voi pitää kerhosta välillä taukoa oman elämäntilanteensa vuoksi. Kerhoon osallistuminen voi jäädä välistä, jos avustajaa ei ole saatavilla. Myös rajalliset kuljetuspalvelut ja kerholaisten omat aikataulut voivat ajoittain estää osallistumisen. (Järvelin 2013.)

5 Aikaisemmat tutkimukset

Kehitysvammaisten kokemuksia osallisuudesta on tutkittu jonkin verran, samoin kehitysvammaisten vapaa-aikaan liittyviä opinnäytetöitä löytyy joitakin. Sen sijaan tutkimuksia, jotka käsittelevät kehitysvammaisten osallisuutta uskonnollisessa viitekehyksessä on todella vähän. Ilkka Haarni on koonnut tutkimuksensa (2006) tietoa tutkimuksista, joissa valotetaan vammaisten henkilöiden hyvinvointia ja elinololoja Suomessa. Tutkimuksesta käy ilmi, että tietoa vammaisten henkilöiden uskonnollisesta toiminnasta ei juurikaan ole. Evankelisluterilaisella kirkolla löytyy vammaisohjelma Kirkko kaikille, ja seurakunnissa järjestetään vammaisille henkilöille tarkoitettua toimintaa. Kuitenkin vammaisten henkilöiden mahdollisuudet osallistua uskonnolliseen toimintaan ovat rajallisia. Esteettömyys ja saavutettavuus kaipaavat runsaasti kehittämistä, ja näkökulman muutosta tarvitaan asenteissa ja suhtautumisessa siihen, että osallistumismahdollisuus uskonnolliseen toimintaa kuuluu kaikille. (Haarni 2006, 25, 51.)

Laura Ahola ja Jemina Kela ovat opinnäytetyössään tutkineet kehitysvammaisten kokemuksia vapaa-ajan osallisuudesta. Yksi osa opinnäytetyöstä käsitteli Suomen evankelisluterilaisen kirkon näkymistä kehitysvammaisten vapaa-ajan osallisuuden kokemuksissa. Tulosten mukaan kehitysvammaisten jäsenten osallisuuden kokemus seurakunnassa jää suppeaksi, ja muodostuu usein toisten ihmisten kautta. Useissa tapauksissa heillä ei tunnu olevan päätäntävaltaa oman osallisuuden muodostamiseen, vaikka he olisivatkin kiinnostuneita hengellisyydestä. Kirkolla ei ole suurta merkitystä kehitysvammaisten vapaa-aikaan. Se, ovatko kehitysvammaisen läheiset ihmiset aktiivisia vai passiivisia suhteessa hengellisyyteen, heijastuu myös kehitysvammaisten arkeen. (Ahola & Kela 2012, 40–43.)

Katja Haukinen ja Kirsti Kurvinen kartoittivat opinnäytetyössään kehitysvamma-alan työntekijöiden mielipiteitä siitä, miten asumispalveluita käyttävien kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus toteutuu asumisessa, hengellisyydessä ja seksuaalisuudessa. Heidän tekemissään haastatteluissa useimmin esiinnousseita esteitä asukkaiden hengellisen itsemääräämisoikeuden toteutumiselle olivat asukkaan mahdollinen haasteellinen käytös ja asumisyksikön vaikiintuneet rutiinit. Myös niukat työntekijäresurssit mainittiin vaikuttavana tekijänä useissa vastauksissa. Opinnäytetyön mukaan työntekijöiden valmiudet tunnistaa asukkaiden hengellisiä tarpeita vaihtelevat, eikä hengellisyyteen liittyviin tarpeisiin reagoimista välttämättä mielletä osaksi ammatillisuutta. (Haukinen & Kurvinen 2013, 63–66.)

Anni Merilahti on kartoittanut opinnäytetyössään kehitysvammapalveluyksiköissä työskentelevien ohjaajien näkemyksiä hengellisyydestä työssään, omasta roolistaan ja asiakkaiden itsemääräämisoikeuden toteutumisesta hengellisessä elämässä. Lisäksi hän selvitti, miten hengellisyys näkyy yksiköiden toiminnassa. Haastatteluista kävi ilmi, että vaihtelevuus on suurta eri yksiköiden välillä. Ohjaajien käsitykset omasta roolista asiakkaiden hengellisessä elämässä vaihtelivat passiivisesta ja neutraalista tukena ja apuna olemiseen. Joskus ohjaajan rooli nähtiin myös aktiivisena mahdollisuuksien tarjoajana. Opinnäytetyön mukaan asiakkaiden itsemääräämisoikeus hengellisessä elämässä toteutuu osittain. Itsemääräämisoikeutta tukevat asiakkaan tahdon selvittäminen,

vapaa valinta ja itsenäinen liikkuminen. Riittämättömät resurssit, haasteet kommunikaatiossa, riippuvuus ohjaajien aktiivisuudesta, uskalluksen puute sanoa oma mielipiteensä ääneen ja perheen vahva vaikutus taas koettiin rajoittavina tekijöinä. Yhteisiä tavoitteita ja konkreettisia ohjeita kaivattiin asiakkaiden hengellisen elämän tukemiseen kehitysvamma palveluyksiköissä. (Merilahti 2013, 33–51.)

Yksi harvoista vammaisten hengellisyyttä käsittelevistä tieteellisistä tutkimuksista on Björn Öhmanin vuonna 2008 Åbo Akademissa julkaisema teologisen etiikan alaan liittyvä väitöskirja ”Kropp, handling och ritual. Hur förstå religions och personer med grava funktionshinder? Väitöskirjassaan hän tarkastelee vaikeavammaisten henkilöiden uskonnonharjoittamista yhdistämällä kehollisen rentoutumisen ja toistuvat meditatiiviset rituaalit. Tutkimusmateriaalina oli dokumentteja vaikeavammaisille seurakuntalaisille suunnatusta toiminnasta Porvoon hiippakunnassa. Tutkimuksen keskeisimmiksi tuloksiksi nousevat havainnot vaikeavammaisen henkilön kehollisen ja ei-kielellisen kokemusmaailman merkityksellisyydestä uskonnon harjoittamisessa. (Öhman 2008, 300–309.)

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää kehitysvammaisten kokemuksia Joensuun ja Taipaleen ortodoksisten seurakuntien kehitysvammaisten kerhosta. Selvitimme, mikä merkitys kerhon toiminnassa mukana olemisella on kehitysvammaisille, ja mitä osallistuminen antaa heidän elämäänsä.

Tutkimuskysymykset opinnäytetyössämme ovat:

1. Mikä merkitys ortodoksisten kehitysvammaisten kerhoon osallistumisella on kerholaisille?
2. Miten ortodoksista kehitysvammaisten kerhoa tulisi kerholaisten mielestä kehittää?

Opinnäytetyössämme käytimme laadullisen tutkimuksen toimintamenetelmiä. Toimeksiantajina olivat Joensuun ja Taipaleen ortodoksiset seurakunnat. Ta-
voitteena oli kerätä palautetta kerholaisilta toiminnasta. Saatavan tiedon avulla
kerhon toimintaa voidaan kehittää vastaamaan entistä enemmän niitä tarpeita,
joita kehitysvammaisilla kerholaisilla on. Sitä kautta kehitysvammaisten ääni
tulisi kuulluksi, kun toimintaa kehitetään eteenpäin.

6.2 Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimuksen lähtökohta on todellisen elämän kuvaaminen mahdolli-
simman kokonaisvaltaisesti. Aineiston kokoaminen tapahtuu todellisissa tilan-
teissa. Ihmiset ovat siinä usein tiedonkeruun instrumentteina, ja tutkimuksen
kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksen menetel-
mää käyttäen. Aineiston hankkimisessa käytettävät metodit tuovat usein tutkit-
tavien näkökulmat ja ”äänen” esille. Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on
joustavuus, tutkimussuunnitelmaa muutetaan jos olosuhteet niin vaativat. Tu-
lokseksi saadaan ehdollisia selityksiä, jotka rajoittuvat johonkin aikaan ja paik-
kaan. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä todentamaan jo olemassa olevia
väittämiä, vaan pyritään enneminkin löytämään tai paljastamaan tosiasioita.
Tutkimusmetodeina voidaan käyttää esimerkiksi teemahaastattelua, osallistu-
vaa havainnointia ja ryhmähaastattelua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007,
156–160.)

Laadullisessa tutkimusprosessissa on kyse oppimisprosessista. Tutkija itse on
tutkimusväline. Tietoisuus tarkasteltavasta ilmiöstä ja sitä ohjaavista tekijöistä
kasvaa koko ajan prosessin myötä. Jos tutkimustehtävät ja tutkimusprosessi
muuttuvat, on aineistonkeruun ja tutkimusmenetelmien mukauduttava niihin
muutoksiin. Aineistoa kannattaa käsitellä jo kenttävaiheessa eikä vasta siinä
vaiheessa kun aineisto on kerätty kokonaisuudessaan. Aineiston analyysi on
suuntaa antavaa, sen tarkoituksena on tarkentaa tutkimustehtävää ja kohden-
taa tutkimusta arvioituun, tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Laadullisessa tut-
kimuksessa ei löydy yksiselitteistä totuutta, jota voitaisiin esitellä tutkimuksen

tuloksena, vaan siinä on aina mukana tutkijan tulkintaa tutkittavasta ilmiöstä. Tutkija päättää, mitä lopullinen raportti sisältää. (Kiviniemi 2007, 76, 79–81.)

Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet laadullisen tutkimuksen toimintatapoja. Keräsimme tutkimusaineiston kehitysvammaisilta henkilöiltä. Siksi halusimme käyttää toimintatapoja, jossa voimme olla suorassa vuorovaikutussuhteessa tutkimukseen osallistuviin henkilöihin, ja kerätä tutkimusaineiston todellisissa tilanteissa. Tiesimme tutkimuksen kohdejoukon olevan rajattu eikä satunnaisesti valittu. Tiedossamme oli, että ortodoksisten kehitysvammaisten kerhoon osallistuu neljätoista henkilöä. Laadullisen tutkimuksen joustavuus ja tieto siitä, että voisimme muuttaa tutkimussuunnitelmaa tarpeen mukaan, oli meille tärkeää. Halusimme saada kerhoon osallistuvien kehitysvammaisten oman äänen kuuluviin, ja halusimme selvittää, miten he kokevat osallisuuden toteutumisen tässä yhteisössä.

6.3 Aineiston kerääminen

Laadullisessa tutkimuksessa usein käytetty tapa kerätä tutkimusaineistoa on haastattelu. Haastattelussa tutkija ja tutkittava ovat suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa. Tämä mahdollistaa vastausten taustalla olevien motiivien selvittämisen. Muita haastattelun etuja tutkimusmetodina ovat mahdollisuus selvittää vastauksia ja syventää saatavia tietoja sekä tutkia myös arkoja tai vaikeita aiheita. Haastattelun haittapuoliksi nousevat mm. ajankäyttö, kustannukset, monet mahdolliset virhelähteet ja analysoinnin, tulkinnan ja raportoinnin haasteellisuus vapaamuotoisesta haastattelusta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34–36.)

Teemahaastattelua voidaan käyttää sekä laadullisessa että määrällisessä tutkimuksessa. Siinä haastattelu etenee tutkimuksen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelussa käsiteltävät teemat ovat etukäteen määriteltäviä, mutta valmiita kysymyksiä ei yleensä ole. Haastattelijan tehtävänä on varmistaa, että jokaisen haastateltavan kanssa käydään läpi kaikki etukäteen määritellyt teema-alueet. Kysymysten järjestyksen ja laajuuden ei kuitenkaan tarvitse olla sa-

ma kaikissa haastatteluissa, vaan ne voivat vaihdella haastattelukohtaisesti. Myös täsmentäviä kysymyksiä on mahdollista tehdä, väärinkäsityksiä oikaista ja selventää asioita keskustelemalla. (Eskola & Suoranta 2003, 85–86.) Teema-haastattelua voidaan pitää keskusteluna, jossa tutkijan aloitteesta pyritään saamaan haastateltavalta selville tutkimuksen aihepiiriin kuuluvat, haastattelijaa kiinnostavat asiat (Eskola & Vastamäki 2007, 25).

Ryhmähaastattelussa on paikalla yhtä aikaa useita haastateltavia. He voivat innostaa toisiaan puhumaan haastattelun aiheista laajemmin. Ryhmähaastattelua voidaan käyttää joko yksilöhaastattelun sijasta tai yksilöhaastattelun ohessa. Jos haastateltavat ovat kaikki jonkin ryhmän jäseniä tai heillä on jokin yhteinen harrastus, on heillä yhteinen kokemus, ja silloin unohtaminen ja väärinymmärtäminen voi olla vähäisempää. Ryhmähaastattelun etuina mainitaan haastateltavien kontrolli toisiaan kohtaan, ja menetelmän tehokkuus. Ryhmähaastattelun haasteet liittyvät mahdollisiin dominoiviin henkilöihin, aikataulutukseen ja haastattelun taltioimiseen. (Eskola & Suoranta 2003, 94–97.)

Selkeää määrättyä ryhmäkokoa ryhmähaastattelulle ei ole, vaan jokainen tutkija voi tehdä omat, tutkimuksen tarkoituksesta riippuvat sovellutuksensa. Eskola ja Suoranta toteavat kirjassaan Johdatus laadulliseen tutkimukseen ryhmähaastattelun ideaalikoon olevan 4–8 henkeä, mutta eivät pidä mahdottomana myöskään 15–16 hengen ryhmää. (Eskola & Suoranta 2003, 97–98.) Käytännön syistä ryhmähaastattelujen haastateltavien määrä voi olla hyvä rajata 2–3 henkilöön. Tällöin haastattelua purettaessa haastateltavien äänet eivät sekoitu toisiinsa, ja haastattelun litterointi on helpompaa. (Sulkunen 1990, Hirsjärvi ym. 2007, 206 mukaan.)

Havainnointi on yksi tutkimusaineiston keräämisen perusmenetelmistä, sitä voidaan käyttää rinnan muiden menetelmien kanssa, ja se sopii hyvin laadullisen tutkimuksen menetelmäksi. Havainnointi on hyvä menetelmä, kun halutaan saada välitöntä ja suoraa tietoa yksilöiden ja ryhmien käyttäytymisestä niiden luonnollisissa ympäristöissä. Havainnoinnin haasteita ovat ajankäyttö, havainnoijan vaikutus havainnointitilanteeseen ja havainnoijan sitoutuminen emotionaalisesti tutkittavaan ryhmään. (Hirsjärvi ym. 2007, 207–209.) Havainnointi

sopii menetelmäksi erityisen hyvin silloin, kun tutkitaan vuorovaikutusta, tai kun tutkittavilla henkilöillä on kielellisiä vaikeuksia, esimerkiksi kehitysvammaiset ja lapset. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 37–38.)

Yksi havainnoinnin muodoista on osallistuva havainnointi. Grönforsin (2007) mukaan tutkija voi osallistuvassa havainnoinnissa hyödyntää asioiden ja ilmiöiden tarkastelussa kuulon ja näön lisäksi myös tunteita. Kun tutkimuksen kohteen annetaan vaikuttaa siihen, milloin osallistutaan ja milloin havainnoidaan, voidaan sillä välttää tutkijan osallistumisen aiheuttamat muutokset tutkittavan käytöksessä. Osallistuvaan havainnointiin on hyvä olla tutkittavien suostumus. Havainnoinnista ja osallistumisesta on tärkeää tehdä muistiinpanoja eikä luottaa pelkästään muistiin. Tämä on kuitenkin tehtävä niin, että se ei häiritse asioiden luonnollista kulkua. (Grönfors 2007, 156–159.)

Opinnäytetyömme aineiston keräämisessä metodeina käytimme osallistuvaa havainnointia ja teemahaastattelua. Yksilöhaastatteluja teimme yhdeksän, ja ryhmähaastatteluja kaksi. Molempiin ryhmähaastatteluihin osallistui kaksi haastateltavaa. Osallistuva havainnointi mahdollisti meille suoran ja välittömän tiedon saamisen kehitysvammaisten kerholaisten osallistumisesta toimintaan. Teemahaastattelun valitsimme metodiksi sen joustavuuden takia. Myös mahdollisuus täsmentäviin kysymyksiin ja asioiden selventämiseen keskustelemalla, sekä suora vuorovaikutustilanne haastateltavien kanssa olivat mielestämme tärkeitä, kun haastateltavina oli kehitysvammaisia henkilöitä.

Osallistuimme Joensuun ja Taipaleen ortodoksisten seurakuntien kehitysvammaisten kerhon kokoontumisiin neljä kertaa marraskuun 2013 ja maaliskuun 2014 välisenä aikana. Pyysimme luvan osallistuvaan havainnointiin suullisesti. Olimme molemmat mukana kolmessa kokoontumisessa, yhteen kokoontumiseen osallistui vain toinen meistä. Yksi kerhon kokoontumista oli yhdessä muiden seurakuntalaisten kanssa, yhdessä kokoontumisessa olivat molempien seurakuntien kerholaiset mukana ja kahdessa oli yhden seurakunnan kerholaiset kerrallaan niin että Taipaleen kerholaisilla oli oma kokoontuminen ja Joensuun kerholaisilla oma.

Kokoontumiskertojen pituus oli 4–5 tuntia kerrallaan. Kaikkien kerhokertojen ohjelmassa oli jumalanpalvelus, yhteinen ruokailu ja osallistavaa tekemistä, esimerkiksi musiikkia, askartelua, keskustelua, tulevan toiminnan suunnittelua. Osallistuimme toimintaan ja havainnoimme kerholaisten osallistumista toimintaan, heidän välistä vuorovaikutusta sekä heidän ja ohjaajien välistä toimintaa. Kerholaiset tiesivät alusta asti, että olemme opiskelijoita, ja havainnoimme kerhon toimintaa osallistuessamme siihen. Kerroimme tekevämme opinnäytetyötä kerhosta, ja tiedustelimme heiltä halukkuutta osallistua haastatteluihin. Kerroimme myös lähettävämme myöhemmin kutsukirjeen haastatteluun. Kokoon-tumisten jälkeen keskustelimme keskenämme havainnoistamme ja kirjasimme havaintomme muistiin kirjaten ylös myös päivämäärän. Näin pystyimme säilyt-tämään havainnointien aikajärjestyksen. Teimme muistiinpanoista oman tiedos-ton tietokoneelle.

Kerhokokoontumisiin osallistumisen ja toiminnallisen yhdessä tekemisen kautta saatua tietoa syvensimme haastatteluilla. Olimme osallistuneet kahteen kerho-kokoontumiseen ennen haastattelujen aloittamista. Seurakunnan kerhonohjaa-jan kautta lähetimme kaikille kerholaisille kutsukirjeen haastatteluun, jossa ker-roimme ottavamme yhteyttä puhelimitse (liite 2). Kaikki haastatteluun kutsu-mamme kerholaiset suostuivat haastatteluun, mutta yksi haastattelu jäi teke-mättä kommunikointivaikeuksien takia.

Teemahaastatteluista yhdeksän toteutimme yksilöhaastatteluna, ja kaksi ryh-mähaastatteluna, johon osallistui kaksi henkilöä kerrallaan. Toinen haastatelta-vista pareista oli aviopari, ja toiset asuivat samassa asumisyksikössä. Ennen haastattelurungon tekemistä perehdyimme aiheeseen liittyvään teorial tietoon ja osallistuimme kahteen kerho-kokoontumiseen. Haastattelurungon teemat olivat osallistuminen, kuuluminen yhteisöihin ja vaikuttaminen (liite 3). Teimme kaksi koehaastattelua ennen varsinaisten haastattelujen aloittamista. Teemahaastat-telun runko oli toimiva eikä muutoksia siihen tarvittu. Olemme sisällyttäneet myös koehaastattelut opinnäytetyöhömmme.

Haastattelut toteutimme joulukuun 2013 ja tammikuun 2014 välisenä aikana. Haastattelujen aikatauluista sovimme soittamalla kerholaiselle itselleen tai hä-

nen omahoitajalleen. Teimme 1–3 haastattelua päivässä, ja ajankäytön vuoksi pyrimme sopimaan samalla suunnalla asuvien haastattelut samalle päivälle. Kaikki haastattelut teimme haastateltavien omissa kodeissa. Pyysimme jokaiselta haastateltavalta allekirjoituksen suostumuslomakkeeseen (liite 4). Nauhoitimme kaikki haastattelut. Haastattelujen kesto oli 20–50 minuuttia. Huomasimme, että haastatteluissa, joissa oli läsnä kaksi haastateltavaa, haastateltavat inspiroivat toisiaan muisteluilla, kommenteilla ja kysymyksillä. Emme käyttäneet ulkopuolisia avustajia haastatteluissa, koska toisella meistä on puhevammaisten tulkin koulutus ja usean vuoden kokemus työstä kehitysvammaisten kanssa. Osallistuimme molemmat kaikkiin haastatteluihin, vaikka se vaatikin enemmän aikaa. Totesimme tämän hyväksi käytännöksi, koska osalla haastateltavista puhe oli katkonaista tai muuten epäselvää, ja ammatillinen osaaminen helpotti heidän puheensa ymmärtämistä.

6.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Koska laadullisessa tutkimuksessa aineisto on runsas ja elämänläheinen, on analyysivaihe mielenkiintoinen ja haasteellinen. Opinnäytetyössä on hyvä ryhtyä analyysiin heti, kun aineisto on kerätty, tai vaihtoehtoisesti analyysiä voi tehdä jo aineiston keruun aikana, varsinkin jos aineistoa on kerätty eri menetelmillä. Tämä antaa mahdollisuuden aineiston täydentämiseen ja selventämiseen tarvittaessa. (Hirsjärvi ym. 2007, 216–219.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin tavoitteena on tiivistää hajanainen aineisto selkeäksi informaatioksi (Eskola & Suoranta 2003, 137–138).

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka sopii kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin, myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. Sitä voidaan käyttää kirjallisessa muodossa olevan aineiston systemaattiseen ja objektiiviseen analysointiin, ja sen avulla tutkittava aineisto saadaan tiivistettyyn muotoon. Sisällönanalyysillä tutkimusaineisto järjestetään päätelmientekoa varten. Täytyy muistaa, ettei järjestetty aineisto ole vielä tulos. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee niin, että ensin esimerkiksi haastattelut kuunnellaan ja kirjoitetaan auki sana sanalta. Sen jälkeen haastattelujen sisältöön perehdytään tarkoin. Pelkistetyt ilmaukset etsitään ja alleviivataan jonka jälkeen ne listataan. Seuraavaksi etsitään pelkistettyjen ilmaisujen samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset yhdistetään ja muodostetaan alaluokat. Alaluokat yhdistetään ja niistä muodostetaan yläluokat, jonka jälkeen yhdistetään yläluokat ja muodostetaan kokoava käsite. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–109.)

Aineistolähtöisen laadullisen aineiston analyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on aineiston pelkistäminen, toinen vaihe on ryhmittely ja kolmas teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämisessä analysoitava tieto voi olla esimerkiksi haastatteluaineisto, joka pelkistetään siten, että epäolennaiset asiat karsitaan pois. Pelkistäminen voi olla tiedon tiivistämistä tai osiin pilkkomista. Tiivistämistä ohjaa tutkimustehtävä ja tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset koodataan. Aineiston ryhmittelyssä koodatut alkuperäisilmaukset luetaan ja etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Seuraavaksi samaa asiaa merkitsevät käsitteet ryhmitellään. Ne yhdistetään ja nimetään käsitteellä, joka kuvaa sisältöä. Luokittelun seurauksena aineisto tiivistyy. Ryhmittelyssä rakennetaan pohja tutkimukselle sekä saadaan esille alustavia kuvauksia ilmiöstä jota tutkitaan. Aineiston ryhmittelyä seuraa teoreettisten käsitteiden luominen eli käsitteellistäminen. Tässä vaiheessa valitaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja tämän tiedon perusteella muodostetaan teoreettiset käsitteet. Käsitteellistämistä jatketaan yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se on mahdollista aineiston näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–111.)

Aloitimme opinnäytetyön aineiston käsittelyn litteroimalla kaikki nauhoitetut haastattelut sanasta sanaan tietokoneelle. Näin tekemällä varmistimme, ettei mitään merkittävää jäänyt pois, ja saimme selkeämmän kokonaiskuvan aineistosta. Koska haastattelut eivät olleet peräkkäisinä päivinä, aloitimme litteroinnin jo aineiston keräämisen aikana. Teimme 1–3 haastattelua päivässä, ja niiden kaikkien litteroiminen heti haastattelupäivänä ei ollut mahdollista ajankäytön

vuoksi. Litteroimme kuitenkin kaikki haastattelut kolmen päivän kuluessa haastattelusta.

Litteroitua tekstiä haastatteluista kertyi Ariel 12 -fontilla ja 1,5 rivivälillä yhteensä 28 sivua. Teimme jokaisesta litteroidusta haastattelusta tietokoneelle oman tiedoston, ja koodasimme haastattelut H-kirjaimella ja numeroilla. Meidät yllätti se, miten työlästä ja aikaa vievää haastattelujen litterointi oli. Käytimme litterointiin kaksinkertaisesti sen ajan mikä meni haastatteluun. Osa haastateltavista antoi hyvin niukkoja vastauksia, osan oli vaikea pysyä aiheessa ja vastaukset rönsyivät poiketen välillä haastattelukysymyksen aiheesta. Tästä johtuen aineisto oli vaihtelevaa. Litteroinnin jälkeen tulostimme kaikki haastattelut paperille, koska meistä oli helpompaa käsitellä paperilla olevaa tekstiä, ja saimme paremman kuvan aineiston kokonaisuudesta.

Perehdyimme aineistoon lukemalla haastattelut huolellisesti useaan kertaan ja tekemällä muistiinpanoja. Lukemisen jälkeen kirjasimme tutkimuskysymyksiä kuvaavat ilmaisut eri väreillä. Seuraavaksi etsimme samankaltaisuudet ja erilaisuudet ilmaisuista, ja ryhmittelimme ne teemoittain. Siirsimme ryhmitellyn aineiston tietokoneelle säilyttäen värikoodauksen. Aineistoa tiivistämällä muodostimme alaluokkia. Jatkoimme aineiston tiivistämistä yhdistämällä alaluokkia pääluokiksi. Pääluokkia oli neljä; ortodoksisen identiteetin vahvistaminen, ystävyys-suhteiden syntyminen, vahvistuminen ja yhteisöllisyyden kokeminen, mielekäs tekeminen vertaistukiryhmässä sekä kehittämisideoita kerhoon. Esimerkki analyysipolusta on liitteessä 5.

Grönforsin (2007) mukaan havainnoimalla ja osallistumisella kerätyn aineiston analyysi ei merkittävästi eroa teemahaastattelun analyysistä. Tärkeää on käyttää kaikkea olennaista aineistoa analyysissä. (Grönfors 2007, 164.) Osan havainnoinneista teimme ennen haastatteluja, osan tehtyämme kaikki haastattelut. Osallistumalla ja havainnoimalla kerhon toimintaa ennen haastattelujen aloittamista, tulimme tutuiksi kerholaisille, ja pystyimme luomaan luottamuksellisen suhteen heihin. Haastattelujen jälkeen palasimme vielä havainnointiin. Olimme purkaneet kaikki haastattelut ennen sitä. Haastattelujen jälkeen halusimme saada vielä havainnollista ja kuvailevaa tietoa siihen, mitä kerholaiset olivat

haastatteluissa kertoneet. Analysoimme osallistuvan havainnoinnin avulla keräämämme aineiston käyttäen samoja metodeja kuin teemahaastatteluilla kerättyyn aineistoon. Havainnoinnin kautta saamamme tulokset tukivat haastattelujen kautta saamiamme tuloksia.

7 Tutkimuksen tulokset

7.1 Ortodoksisen identiteetin vahvistuminen

Haastatteluiden mukaan yksi selkeä syy osallistua kehitysvammaisten kerhoon oli oman ortodoksisen identiteetin vahvistaminen. Osa kerholaisista osallistuu muuhunkin toimintaan omassa seurakunnassa, mutta enemmistölle kerholaisista kehitysvammaisten kerho on ainoa yhteys omaan kirkkoon. Se koettiin erityisen merkittäväksi.

Ortodoksi olen, ortodoksisuus tärkeää. Tärkeä pyörittää eteenpäin. Ystäviä näkkee. (H1)

Koska tuota mie koen, että se ortodoksisuus on miusta niinku kotoinen ja mukava, johon on mukava mennä ja sitten tuota olla siellä muitten kanssa. (H3)

Joo, miulla on kerhokansio. Seurakunnan kirjeitä, askarteluja, ikonin kuvia. (H6)

Muutammat kerholaisista halusivat esitellä meille kerhokansionsa ennen haastattelun aloittamista. Kerhokansio koettiin tärkeäksi ja merkittäväksi. Se sisältää kerhokirjeet seurakunnasta, ikonikuvia ja kerhossa tehtyjä askarteluja. Lisäksi jotkut kerholaiset olivat keränneet siihen ortodoksiaiheisia lehtileikkeitä.

Kerholaiset pitivät tärkeänä tiedon saamista omasta kirkosta ja ortodoksisesta uskonnosta opetuksen ja tekemisen kautta. He kokivat, että teorian ja käytännön kautta oma ortodoksisuus vahvistui.

Mitä ne on ne pienet niinku paperiset, tuota näitä tarkotan (näyttää matkaikonioita). Sitten tuota kun siellä antovat tämmössii pyhän Niko-

laoksen kotitehtäviä, niin jokkainen sitten luki sen kotitehtävän, ja tuota sitten saatiin nämä matkaikonit, Nikolaoksen ikonit. (H3)

Kuunneltu, pappi sanelloo, niin laulettu. (H9)

Värjätty ikoneja. Saatiin mehiläisvahaa, minä sain sellaisen lätyskän mukaan josta sai kiertää tuohuksia tai tuohuksen. (H11)

No elämän eväitä ja viisauksia, isien opetuksia. Me on maalattu ikoneita. Tehty ikonipohja ja sitten maalattu. (H13)

Mahdollisuus vierailla kerhon kanssa kauempanakin olevissa ortodoksisissa kulttuurikohteissa, mm. luostareissa, tuntui olevan kerholaisille merkityksellistä. Osallistuminen seurakunnan jumalanpalveluksiin koettiin pääsääntöisesti positiiviseksi. Muutamat tosin olivat sitä mieltä, että niitä voisi olla vähän vähemmän.

Minusta kiva käydä kirkossa. Tärkeä asia. (H4)

Se on vähän, välillä aika paljon käyvvään kirkossa jotta tuota. (H5)

Kirkossa sytytin kynttilöitä. (H7)

Käyty tutustumassa kirkkoon ja laitettu eri esineitä kuvaavat laput paikoilleensa. (H11)

Kun havainnoimme kerhon kokoontumisia, huomasimme, että kerholaiset ottivat aktiivisen roolin jumalanpalveluksissa. He osallistuivat laulamalla, lukemalla rukouksia, sytyttämällä ja sammuttamalla kirkkokynttilöitä sekä soittamalla kirkonkelloja. Kerholaiset olivat mukana sekä seurakunnan yhteisissä jumalanpalveluksissa että kerhon omissa toimituksissa. Seurakunnan yhteisissä jumalanpalveluksissa paikallinen yhteisö näytti ottavan kerholaiset yhteisön täysivaltaiseksi jäseniksi. Monet yhteisön jäsenet näyttivät olevan kerholaisille tuttuja ja läheisiä, ja kerholaiset tervehtivät heitä halaamalla. Kerholaisia osallistettiin antamalla heille avustavia tehtäviä jumalanpalveluksessa.

Haastatteluista kävi ilmi, että ortodoksisten kehitysvammaisten kerho luo kerholaisille mahdollisuuden perehtyä omaan ortodoksiseen kulttuuriin ja tarjoaa mahdollisuuden olla aktiivinen yhteisön jäsen. Myös havainnointi vahvisti tämän.

7.2 Ystävyyssuhteet ja yhteisöllisyyden kokeminen

Kerholaiset kokivat, että ryhmä on heidän oma porukkinsa, ja tuntuu hyvältä olla ryhmän jäsen. Osa kerholaisista tunsi toisensa jo entuudestaan kerhon ulkopuolella, osalle kaikki kerholaiset olivat uusia tuttavuuksia. Vastaanotto kerhossa koettiin myönteiseksi.

No kyllähän nuo ihan hyvin otti (vastaan). Mulla oli vähän niinku ensimmäinen ajatus että apua mihin mä oon pääni pistänyt. Kun en sitte vielä tuntenu siellä kettään, niin ajattelin jotta mitähän nää on. Sitte on tuota muita tämmössii kerholaissii joita on alkanu pikkuhiljaa tuntee ja on tutustunut heihin. Ovat ihan kivoja. (H3)

Mukava olo, tuntuu omalta porukalta. (H1)

Semmonen lämmin, siellä on semmonen lämmin tunne kun sinne mennee. (H3)

Kerhokavereiden tapaaminen koettiin mukavana ja rentouttavana, ja kerhon ilmapiiri lämpimänä. Myös kerhon kokoontumisissa tekemämme havainnot tukivat tätä. Kerholaiset huomioivat toinen toisensa hyvin. Ne joilla on parempi toimintakyky, auttoivat toisia kerholaisia mm. avaamalla ovia, työntämällä pyörätuolia ja tarjoamalla istuinpaikkaa. Keskustelu kerholaisten välillä oli vilkasta, ja kuulumisia vaihdettiin innokkaasti.

Kerholaisista on tullu tuttavია. Mukavahan se on nähä. (H2)

Hyvältäähän se tunttuu kun niän (kerhokavereita). (H5)

Se on mukavaa puuhaa. Erilaisten hyvien ystävien kanssa. Ollaan saatu, minä ainakin sain (ystäviä kerhosta). (H13)

Minäkin. Voisin olla ystävien kanssa. (H12)

Useat kerholaiset kokivat saaneensa ystäviä kerhosta. Yhteydenpito kerhokavereihin kerhon ulkopuolella koettiin haasteellisiksi pitkistä välimatkoista johtuen. Tämän vuoksi kerhon kokoontumisten merkitys ystävien kohtaamispaikkana korostui. Jos joku kerholaisista oli ollut poissa kokoontumisista, kertoivat toiset kerholaiset kaivanneensa poissaolevaa. Kerhokavereiden tapaaminen pitkästä ajasta ja kuulumisten vaihtaminen näyttivät olevan osallistujille ilon aihe. Kaikki

kerhon ohjaajat olivat kerholaisille tärkeitä henkilöitä. Heidät tunnettiin nimeltä, ja suhde heihin koettiin läheisenä, lämpimänä ja luottamuksellisena.

7.3 Mielekäs tekeminen vertaistukiryhmässä

Joissakin niistä kerhokerroista, joihin osallistuimme, oli ohjelmassa käsillä tekemistä. Käsillätekemisessä mielekkääksi koettiin toimiminen yhdessä ja mahdollisuus oppia uusia tekemisen tapoja. Tärkeää tuntui olevan myös tehtyjen tuotosten saaminen mukaan omaan kotiin. Kun kävimme haastattelemassa kerholaisia heidän kotonaan, esittelivät he meille kerhossa tekemiänsä askarteluja ja käsitöitä. Kaikille kerholaisille askartelu ei ollut mieluista tekemistä. Osalla tähän vaikutti käsien toimintakyky, vaikka tekemisessä autettiinkin tarpeen mukaan.

Askarreltu on. Ikonijuttuja. (H6)

Yhdeksi tärkeimmistä kerhon toiminnoista nousi yhteinen ruokailu. Kaikki haastateltavat mainitsivat sen kysyttäessä mikä on kerhossa mukavaa. Ruokailun merkitys ei näyttänyt perustuvan pelkästään nälän tyydyttämiseen, vaan koontuminen yhteisen pöydän ympärille, yhdessä syöminen ja ruokailun aikana tapahtuvat keskustelut toisten kerholaisten ja ohjaajien kanssa koettiin merkittäväksi, ja niihin käytettiin runsaasti aikaa.

(Kaikkein mukavinta) Se on se ruokailu ja yhdessä oleminen. (H11)

Käytiin makkarrookin paistamassa luontopaikalla kerholaisten kanssa. (H2)

Yksi merkittävimmistä syistä osallistua kerhoon oli ajanvietto yhdessä toisten kanssa, sekä mielekäs tekeminen ja arjesta poikkeava toiminta. Erityisesti niille kerholaisille, joiden toimintakyky ei mahdollistanut omatoimista liikkumista, kerhon kokoontumiset toivat vaihtelua ja sisältöä elämään.

Ollaan käyty retkillä ja laulanna ollaan, ja sen sun muuta. Makkaran paistossa ollaan käyty, perille saakka tultiin takasin. On ollu mukavia retkiä. Pihassa on kävelty sauvojen kanssa. (H7)

Mäkkee laskettiin, ulkoilua oli. Pulkalla laskettiin mäkkee. (H6)

Tutustuu uussiin ihmissiin, sitten on ajanvietettä. Kulluu aika paremmin kun jossain on. Ja sitten tuota sitä tulloo uusia juttuja mitä on tehty. (H3)

Tykkään olla kerhossa. Ruokaa laitan. (H4)

Vaihtelluu on. (H11)

Kyllähän siellä viihtyy tietysti jos ei ole muuta tekemistä. (H12)

Ne kerholaisista, joiden toimintakyky on hyvä, kokivat itsensä tarpeellisiksi ja merkittäviksi pystyessään olemaan avuksi kerhon toiminnassa. He osallistuivat mielellään avustaviin tehtäviin keittiössä, ja esittivät toiveen, että kerholaiset voisivat osallistua ruuan valmistamiseen yhdessä emännän kanssa.

Pöytää katan. Minun tehtävä. (H4)

Ja välillä oon minäkkii keittäny kahvit. Yhtenä päivänä XX kerkes kahvit keittää, vaan minä laitoin kupit. Kyllähän miekiin oon aina kahtonna, minnekkä ne on lähtennä (auttanut avustajia). (H5)

7.4 Kerholaisten ideoita kerhotoiminnan kehittämiseksi

Haastattelujen perusteella kerhon toiminnassa on paljon asioita, joista kerholaiset pitävät ja joihin he ovat tyytyväisiä. Kerholaisten mielestä kerhosta löytyy myös kehitettävää sekä kokoontumiskertojen sisällöstä että kerhon rakenteesta. Useat kehittämisideoista ovat kohtuullisen helposti toteutettavissa eivätkä ne vaadi suuria taloudellisia resursseja.

Suosituimpia kerhokerroista ovat ne, joissa on riittävästi osallistavaa tekemistä. Tämän huomasimme myös havainnoidessamme kerhon kokoontumisia. Jos ohjelmassa oli enemmän kuuntelua ja katselua kuin aktiivista osallistumista ja itsetekemistä, kaikki kerholaiset eivät jaksaneet keskittyä ja osa heistä tuli levot-

tomiksi. Tämä puolestaan häiritsi muiden kerholaisten osallistumista. Kerholaisten ideat kerhon toiminnan kehittämistä olivat toimintapainotteisia.

Piirrettäisiin. Kirjoitettais runoja. (H1)

Ruokaa olis kiva tehdä. (H2)

Tekemistä ainakin, maalaamista ja askartelua. Ja minä tykkään maalata ja värittää ja sormivärejä ja tämmöstä. (H13)

Kerholaisissa oli myös niitäkin, joita askartelu tai ylipäätään käsillä tekeminen ei kiinnostanut. Osittain siihen vaikutti käsien toimintakyky. Useissa haastatteluisa nousi esille käytössä oleva kerhokansio. Kerholaiset esittelivät kansiota haastattelujen yhteydessä, ja he olivat omatoimisesti täydentäneet sitä mm. leikkaamalla lehdistä ortodoksisuuteen liittyviä artikkeleita ja kuvia. Kansio koettiin tärkeäksi, ja sen käytön lisäämistä toivottiin.

Kerho kokoontuu noin kolme kertaa syyskaudella ja kolme kertaa kevätkaudella. Monien kerholaisten mielestä tämä on liian vähän, kokoontumisia toivottiin olevan kuukausittain. Myös kesäkaudelle toivottiin ainakin yhtä kokoontumista. Kokoontumispaikkoihin liittyen esille nousi useita ideoita. Kokoontumispaikkoihin toivottiin entistä enemmän vaihtuvuutta, toivottiin, että joskus olisi mahdollista kokoontua vuorotellen joidenkin kerholaisten omissa asumisyksiköissä.

Usseemmin olis hyvä asia. Vaikka kerran kuussa. (H6)

Että vois jonkun kerran kerho olla meillä. (H5)

Helppo päästä sinne, semmosia paikkoja. Joskus tuonne X:ään mentäis, mutta ei pappilaan, sinne ei pääse tuolla. Ei oo luiskaa.(H10)

Kokoontumispaikkoihin liittyen tärkeimpänä pidettiin paikan esteettömyyttä ja helppoa saavutettavuutta. Kerho kokoontuu aina lauantaisin. Osa haastateltavista halusi muista omista aktiviteeteista johtuen, että viikonpäivä vaihtuisi välillä.

Avustajien mukanaolo kerhossa herätti haastateltavissa monenlaisia ajatuksia. Kerhon kokoontumisissa osalla kerholaista on oma avustaja mukana, osalla

on yhteinen avustaja, ja osalla ei ole avustajaa ollenkaan mukana. Jotkut kerholaisista eivät koe tarvitsevänsä avustajaa kerhossa. Yksi kerholainen mainitsi, että avustajan tarve riippuu tekemisen laadusta. Joskus kerhoon lähteminen voi olla kiinni avustajan mukaansaamisesta. Tarve vapaaehtoisille, ylimääräisille avustajille nousi esille muutamissa vastauksissa. Koettiin, että riittävä määrä avustajia rauhoittaisi ajoittain levotonta ilmapiiriä.

Jottain askarreltu, mutta se männöö vähän hulinaks kun tuota kaikilla ei oo niitä avustajii mukana. (En pidä) siitä kun ne levottomat siinä sitten tuota vähän heiluu ja lähtevät. Se ois vaan että kaikki pääsisivät kerhhoon. Jotta jos kuka tarvihtoo avustajoo niin sitte voipi. (H5)

Niitä kaipaa, vapaaehtoisia avustajia. (H13)

Kerhosta tiedotetaan kerholaisille henkilökohtaisella kirjeellä. Tiedottamisen kehittämiseksi haastatteluissa esitettiin kaksi ehdotusta. Kerhokertojen sisällöstä toivottiin etukäteen yksityiskohtaisempaa tietoa, mitä tehdään ja miten. Osalle kerholaisista toiminnan sisältö ja toteutustapa vaikuttavat avustajan tarpeeseen. Kerhokirjeiden sisältöön toivottiin lisää selkeyttä, kirje voisi olla kirjoitettu selkokielellä.

Kun kirje tulee, niin laittaa pitääkö ruuasta maksaa, pitääkö avustaja hommata. Kirje kun tulee, sen pitäis olla selkee ohje. (H10)

8 Pohdinta

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia aikuisten kehitysvammaisten osallisuuden kokemuksia omassa uskonnollisessa ja kulttuurisessa yhteisössä. Selvitimme, mikä merkitys ortodoksiseen kehitysvammaisten kerhoon osallistumisella on kerholaisille, ja miten toimintaa tulisi heidän mielestään kehittää.

Yhteisöllisyys on mahdollisuus ja voimavara, sen kautta voi saada osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksia sekä liittyä ja identifioitua asiaan, jonka kokee itselle arvokkaaksi (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014). Kerholaiset kokivat vahvasti kuuluvansa yhteisöön ja olevansa osa sitä. Yhteisön kautta saadut ystävät, yhdessä toimiminen heidän kanssaan sekä luottamus toisiin kerholaisiin ja ohjaajiin vahvistivat osallisuuden tunnetta ja lisäsivät kerholaisten hyvinvointia. Vapaa-aikaan tuli sisältöä ja mielekkyyttä, joka vahvisti uskoa tulevaisuuteen. Laimion ja Karnellin mukaan yhteisöllisyyden perusta on luottamuksellisuus, ja yhteisö ja läheiset ihmiset tuovat elämään luottamusta ja toivoa (Laimio & Karnell 2010, 10).

Vertaistoiminta mahdollistaa identiteetin selkiytymisen ja vahvistumisen. Vertaistoiminnassa merkityksellistä on kokemusten jakaminen, ystävyys ja yhteisöllisyys. (Jyrkämä 2010, 26.) Haastatteluissa tuli ilmi, että kerholaiset kokivat ortodoksisuuden olevan tärkeä osa omaa identiteettiä. Tiedon saaminen omasta uskonnosta opetuksen, tekemisen ja osallistumisen kautta sekä vuorovaikutus toisten kerholaisten ja muiden yhteisön jäsenten kanssa vahvisti heidän identiteettiään. Vertaistuen ja vertaisuuden merkitys korostui tutkimuksessa. Kerholaiset auttoivat ja tukivat toisiaan, vaihtoivat kokemuksia ja olivat kiinnostuneita toistensa hyvinvoinnista. He kokivat olevansa ystäviä keskenään ja tulevansa hyvin vastaanotetuksi. Kerholaisille oli tärkeää kokemus hyväksytyksitulemisesta omana itsenään. Ketään ei suljettu ryhmän ulkopuolelle, eivätkä paremman toimintakyvyn omaavat kerholaiset syrjineet niitä, joiden toimintakyky oli heikompi. Laimion ja Karnellin mukaan vertaistoimintaan osallistuvilla on usein kokemus, että heidät hyväksytään vertaisryhmässä tasavertaisempana kuin muualla. Vertaisryhmässä heitä myös kuullaan ja ymmärretään paremmin. (Laimio & Karnell 2010, 11–18.)

Kerholaiset olivat sitoutuneita kerhotoimintaan, ja olivat valmiita ottamaan vastuuta kerhon ohjelmasta ja sen kehittämisestä. Ideat sekä kerhon rakenteelliseen että sisällölliseen kehittämiseen nousivat haastatteluissa esille. Myös kerhon kokoontumisissa kerholaiset toivat esille omia toimintaideoitaan, ja keskustelivat yhdessä aktiivisesti erilaisista vaihtoehtoista. Halttunen-Sommerdahlin mukaan (2013) sitoutuminen, vaikuttaminen ja vastuunottaminen ovat osalli-

suutta. Vuorovaikutuksen kautta syntyy yhteisiä toimintaideoita ja muutostarpeita. Tuloksena on yhteinen vastuu ja vaikuttaminen sekä yhdessä tekeminen. (Halttunen-Sommerdahl 2013, 3–4.) Kehitysvammaisten kerholaisten osallisuutta voidaan lisätä antamalla heille entistä enemmän vastuuta kerhon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, ja ottamalla huomioon heidän kehittämiskehdoituksiaan. Sitä kautta kerholaisten vaikuttamismahdollisuudet oman ryhmän toimintaan ja kokemukset kuulluksi tulemisesta lisääntyisivät.

Suomen vammaispoliittisessa ohjelmassa VAMPO 2010–2015 todetaan, että kaikilla ihmisillä on oltava yhtäläiset mahdollisuudet elää ja toimia yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjimättömyys kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla ovat mahdollisia myös kehitysvammaisille. Oikeus yhteisön jäsenyyteen ja mahdollisuus osallistua kaikkeen sen toimintaan kuuluvat myös vammaisille henkilöille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 23–24.) Suomessa evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko ovat kansankirkkoja, ja niillä on erikoisasema, joka perustuu lakiin. Molempien kirkkojen kirkkolait ja kirkkojärjestykset sisältyvät Suomen valtion säädöskokoelmaan. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2014d.) Kirkot osallistuvat sellaisten tehtävien hoitoon, jotka kuuluvat yhteiskunnalle, esimerkiksi väestökirjanpitoon (Väestörekisterikeskus 2013). Kansankirkot ovat osa yhteiskuntaa, ja niiden toimintaan osallistumisen pitäisi olla mahdollista kaikille tasapuolisesti. Monesti osallistuminen ja osallisuus eivät kuitenkaan toteudu käytännön syistä johtuen.

Tiina Häkkisen (2010) mukaan viralliset tavoitteet ja visiot eivät aina toteudu käytännössä kehitysvammaisille suunnatussa kirkon toiminnassa. Merkittäviksi esteiksi osallistumiselle ja osallisuudelle voi tulla riittämättömät avustajaresurssit ja se, että tilat eivät ole esteettömiä. Turvallisuus, sosiaaliset kontaktit, vertaistuki ja positiiviset elämykset lisäävät kehitysvammaisten hyvinvointia seurakunnan toiminnassa. (Häkkinen 2010, 73–79.) Myös Anni Merilahti totesi opinäytetyössään, että resurssipula voi estää osallistumisen (Merilahti 2013, 55). Sekä haastatteluissa että havainnoinnissa tuli vahvasti esille riittävän avustajien määrän ja esteettömyyden merkitys. Avustajien vähäinen määrä vaikutti sekä kerhon yleiseen ilmapiiriin, että yksittäisten kerholaisten osallistumismahdollisuuksiin. Kehittämisideoissa kerholaiset toivoivat avustajien lisäämistä ja es-

teettömyyden parempaa toteutumista ja sitä kautta osallistumisen ja osallisuuden suurempaa mahdollisuutta.

Suomen ortodoksisella kirkolla ei ole vammaispoliittista eikä saavutettavuusohjelmaa. Kehitysvammaisille ei ole säännöllistä toimintaa Joensuun ja Taipaleen lisäksi muualla kuin Helsingin seurakunnassa, jossa toimii samantyyppinen kehitysvammaisille suunnattu kerho. Muualla toiminta enimmäkseen painottuu henkilökunnan laitosvierailuihin. (Miinalainen 2005.) Ortodoksisessa viitekehyksessä kerättyä tietoa kehitysvammaisten osallisuudesta on todella vähän. Uskomme, että keräämällä kokemustietoa kehitysvammaisilta, ja sitä kautta tekemällä heidän äänensä kuuluvaksi, voimme edistää ortodoksisten kehitysvammaisten osallisuutta heidän omaa kulttuuriaan edustavassa yhteisössä.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksentekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, joihin tutkijan on löydettävä ratkaisu. Jo tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu. Tutkimuksen tekemisessä on kunnioitettava ihmisten itsemääräämisoikeutta, ketään ei saa pakottaa osallistumaan tutkimukseen. Heille on kerrottava tutkimuksen sisällöstä niin, että he tietävät mistä tutkimuksessa on kysymys. Kaikilta osallistujilta on saatava suostumus, ja heille on kerrottava oikeudesta keskeyttää mukanaolo kesken tutkimuksen, ja myös oikeudesta kieltää jälkikäteen itseään koskevan materiaalin käyttö tutkimuksessa. Haastateltavien anonymiteetti on säilytettävä. Tutkimustietojen luottamuksellisuudesta on pidettävä kiinni, eikä niitä saa luovuttaa ulkopuolisille. Tutkijan on sitouduttava niihin sopimuksiin, joita on tehty tutkittavien kanssa. Eettisyyteen kuuluu myös se, että toisten tekstejä ei plagioida, tuloksia ei yleistetä perusteettomasti eikä raportointi saa olla harhaanjohtavaa eikä puutteellista, vaan myös tutkimuksen puutteet on tuotava julki. (Hirsjärvi ym. 2007, 23–27; Tuomi & Sarajärvi 2009, 129–131.)

Tapasimme kerholaisia kerhon kokoontumisissa. Esittelimme itsemme ja alustavasti myös opinnäytetyömme idean. Kerroimme tulossa olevasta haastattelusta ja siitä, että haastattelumateriaalia käytetään ainoastaan opinnäytetyöhön.

Kerroimme myös, että haastattelumateriaali käsitellään ilman nimiä, joten kriittinenkään palaute ei jatkossa vaikeuta kerhossa toimimista. Lähetimme seurakunnan kerhonohjaajan kautta haastateltaville etukäteen kirjeen, jossa kerroimme lisää opinnäytetyöstämme ja haastattelusta. Kirjeessä oli maininta, että haastatteluun suostumisen voi halutessaan perua vielä myöhemmin, vaikka haastattelutilanteessa.

Haastatteluajankohdat sovimme puhelimitse ja siinäkin vaiheessa keskustelimme kieltäytymisen mahdollisuudesta. Haastattelujen alussa selitimme asian vielä sanallisesti selkokielellä, ja painotimme vapaaehtoisuutta. Pyysimme haastateltavan allekirjoituksen suostumuslomakkeeseen. Minkäänlaista suostuttelua emme käyttäneet. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavan luvalla. Litteroinnin jälkeen nauhoitteet on tuhottu, ja litteroitu aineisto on meidän hallussamme. Purimme nauhat mahdollisimman pian haastattelujen päätteeksi. Koodasimme haastateltavat niin, ettei nimiä esiinny litteroidussa materiaalissa. Näin varmistimme haastateltujen anonymiteetin säilymisen.

Olemme käyttäneet lähdeviitteitä asianmukaisesti välttääksemme plagioinnin. Tulokset olemme tuoneet esille mahdollisimman aitoina, ilman aiheettomia yleistyksiä tai tulosten kaunistelua. Raportissamme olemme selostaneet käytetyt menetelmät huolellisesti ja tarkasti. Olemme pyrkineet olemaan eettisesti hereillä koko prosessin ajan ja pohtineet, mikä on oikea tapa toimia. Emme ole peitelleet prosessin aikana koettuja haasteita ja epäonnistumisia.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteisiä ohjeita. Tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tutkijan on hyvä pohtia mitä hän tutkii, ja miksi aihe on tutkijasta tärkeä. Aineiston keruu on hyvä kuvata tarkasti niin menetelmien, tekniikan kuin mahdollisten ongelmienkin kannalta. Lisäksi on hyvä kertoa, millä perusteella tutkimukseen osallistujat valittiin, kauanko tutkimuksen teko kesti, miten aineisto analysoitiin ja miten tutkimuksesta raportoitiin. Tarkka ja yksityiskohtainen kertominen tutkimuksen tekemisestä mahdollistaa tutkimuksen tulosten arvioinnin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus vahvistuu, kun tutkimuksen kaikista vaiheista tehdään tarkka kuvaus. Haastattelu- ja havainnointitutkimuksessa kerrotaan ne olosuhteet ja paikat, joissa aineisto kerättiin. Lisäksi kerrotaan totuudenmukaisesti haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnot haastattelussa ja tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Tutkijan on myös perusteltava omat tulkintansa. Tässä apuna voi käyttää suoria otteita haastatteluista. (Hirsjärvi ym. 2007, 227–228.)

Opinnäytetyössämme tutkimme kehitysvammaisten osallisuutta yhteisössä, toimintaympäristönä oli ortodoksisten kehitysvammaisten kerho. Päädyimme yhdessä toimeksiantajien kanssa aiheeseen. Meitä kiinnosti erityisesti vähemmistöasemassa olevien kehitysvammaisten mahdollisuudet osallistumiseen ja osallisuuteen omaan kulttuuriin kuuluvassa yhteisössä. Halusimme selvittää, minkälaisia kokemuksia kehitysvammaisilla oli kerhosta, ja miten kerhotoiminta vaikutti heidän arkeensa. Vaikka aihe oli toiselle meistä osittain tuttu työelämästä, perehdyimme silti molemmat aiheeseen liittyvään teoriaan ja keskeisiin käsitteisiin huolella. Käytimme luotettavia ja ajankohtaisia lähteitä.

Tutkimukseen osallistujat valitsimme yhdessä toimeksiantajan edustajan kanssa, ja päätimme lähettää kutsukirjeen haastatteluun kaikille kehitysvammaisten kerhoon osallistuville. Kirjasimme raporttiin tarkasti omien muistiinpanojen avulla sekä aineiston keräämisen eri vaiheet että aineiston analyysin etenemisen. Omia tulkintoja perustelimme useilla suorilla lainauksilla tutkimushaastatteluista.

8.3 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu

Kehitysvammaiset ovat asiakasryhmä, joka kiinnostaa meitä molempia ammatillisesti. Halusimme oppia lisää kehitysvammaisten vaikuttamisen mahdollisuuksista, osallisuudesta ja näkyväksi tulemisesta. Tekemällä opinnäytetyön, joka liittyy kehitysvammaisten osallistumiseen ja osallisuuteen, vahvistui ammatillinen osaamisemme merkittävästi. Tiesimme Joensuun ja Taipaleen ortodoksisten seurakuntien kehitysvammaisten kerhon olemassaolosta, ja otimme itse yhteyttä toimeksiantajiin tiedustellen mahdollisuutta yhteistyöhön.

Opinnäytetyöprosessimme kesti ajallisesti pitkään. Alustava idea opinnäytetyön aihepiiristä syntyi jo syksyllä 2012, mutta varsinaisen työskentelyn aloitimme alkuvuodesta 2013 tekemällä ideapaperin ja osallistumalla lukupiireihin. Syksyllä 2013 työskentelyssämme oli ulkomailla vaihdossaolon takia kolmen kuukauden tauko, jonka aikana emme työstäneet opinnäytetyötä. Tämä vaikutti työskentelyprosessiin sekä positiivisesti että negatiivisesti. Positiivista oli mahdollisuus pohtia opinnäytetyötä ja keskustella aiheesta ilman aikatauluja ja varsinaisia tavoitteita. Takaisin Suomeen palattuamme jouduimme kertaamaan sekä aiheeseen liittyvää teoriaa että menetelmäkirjallisuutta enemmän kuin olisimme joutuneet tekemään ilman taukoa. Tästä seurasi aikataulullisia haasteita työskentelyllemme.

Opinnäytetyön tekeminen yhdessä parityöskentelynä oli meille sopiva ja hyödyllinen tapa toimia. Työskentelytapamme sopivat yhteen, ja kannustimme toinen toisiamme tarvittaessa. Opinnäytetyön reflektointi työparin kanssa toi usein uutta näkökulmaa asioihin, ja auttoi selkeyttämään ajattelua. Hyödyllistä oli myös toinen toistemme tekstien lukeminen ja kommentointi, koska omalle tekstille sokeutuu helposti. Ajan löytäminen opinnäytetyön yhteiselle työstämiselle oli helppoa, koska toinen meistä oli puolipäiväisesti töissä, ja toinen kokopäiväinen opiskelija.

Opinnäytetyön tekemisessä opimme paljon laadullisesta tutkimuksesta. Aineistonkeruumenetelminä teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi olivat meille vieraita, mutta niiden valinta tuntui meille sopivalta. Työskentelemme molemmat mielellään ihmisten kanssa, ja näissä menetelmissä ollaan välittömässä vuorovaikutuksessa tutkittavien henkilöiden kanssa. Haastavin vaihe opinnäytetyössä oli analyysin tekeminen. Vaikka olimme aikatauluttaneet opinnäytetyön tekemisen mielestämme hyvin, yllätti meidät se, kuinka paljon aikaa viimeistelyvaiheeseen meni.

Kehitysvammaisten tutkittavien haastattelu oli haasteellista. Joidenkin haastateltavien puhe oli ajoittain epäselvää ja katkonaista. Haastateltavat tekivät parhaansa tullakseen ymmärretyksi ja toistivat vastauksensa useaan kertaan tarvittaessa. Opimme, että toimivilla ja tarkoituksenmukaisilla kommunikointimene-

telmillä on suuri vaikutus kehitysvammaisten asiakkaiden kuulemisessa ja kuuluksi tulemisessa.

Yhteistyö toimeksiantajien kanssa oli sujuvaa. Saimme toteuttaa opinnäytetyömme melko vapaasti, ja apua saimme toimeksiantajalta tarvittaessa mm. haastattelukutsujen postittamiseen. Opinnäytetyön tekeminen oli haasteellinen, mielenkiintoinen ja opettava prosessi. Se opetti, että sosionomin ydiosaaminen vastaa niitä osaamisalueiden tarpeita, joita kehitysvammatyössä on.

8.4 Jatkotutkimusehdotuksia

Opinnäytetyömme tuloksissa tuli esille, että kehitysvammaisten kerhoon osallistumisella on positiivisia vaikutuksia kerholaisten arkeen ja hyvinvointiin. Se vahvistaa heidän identiteettiään, antaa sisältöä arkeen ja näin ollen lisää hyvinvointia.

Jatkossa olisi mielenkiintoista kartoittaa ortodoksisissa seurakunnissa tehtävän kehitysvammaistyön hyviä käytänteitä ja tutkia niiden laajempaa hyödyntämismahdollisuutta. Tarpeellista olisi kehittää kehitysvammaistyön opas ortodoksisen seurakuntien työntekijöille. Mielenkiintoista olisi myös tutkia mahdollisuutta hyödyntää vapaaehtoistoimijoita seurakuntien kehitysvammaistyössä.

Lähteet

- Ahola, L. & Kela, J. 2012. Kehitysvammaisten kokemuksia vapaa-ajan osallisuudesta. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu Diak Pohjoinen. Oulu. <http://publications.theseus.fi/handle/10024/52825> 23.5.2013.
- Eriksson, S. 2008. Erot, erilaisuus ja elinolot – vammaisten arkielämä ja itsemäärääminen. Kehitysvammaliiton tutkimuksia 3/2008. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 25–43.
- Grönfors, M. 2007. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 151–167.
- Haarni, I. 2006. Keskeneräistä yhdenvertaisuutta. Vammaisten henkilöiden hyvinvointi ja elinolot Suomessa tutkimustiedon valossa. Stakes, raportteja 6/2006. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77988/R6-2006-VERKKO.pdf?sequence=1> 17.5.2013.
- Halttunen-Sommardahl, R. 2013. Osallistavia menetelmiä ja rakenteita sosiaaliviraston työssä. Opas sosiaaliviraston työntekijöille. Helsingin kaupunki sosiaalivirasto. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/978f02804a1563e89829fcb546fc4d01/2008_osallistavat_menetelma.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=978f02804a1563e89829fcb546fc4d01 21.5.2013.
- Haukinen, K. & Kurvinen, K. 2013. Mahdollisuus omannäköiseen elämään. Asumispalveluita käyttävien kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutuminen asumisessa, hengellisyydessä ja seksuaalisuudessa. Opinnäytetyö. Järvenpää: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Henkilötietolaki 523/1999.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Häkkinen, T. 2010. Kehitysvammaisen seurakuntalaisen osallisuus kirkon kehitysvammatyössä. Pro gradu -tutkielma. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, yhteiskuntatieteiden laitos. https://www.uef.fi/documents/10444/1443580/H%C3%A4kkinen_Tiina_gradu.pdf/64898fe6-464c-422c-bad5-7c683955cbaf 26.4.2013.
- Jyrkämä, O. 2010. Vertaistukiryhmä käyntiin! Teoksessa Laatikainen, T. (toim.). Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 25–49.

- http://www.aspasaatio.fi/sites/default/files/Vertaistoiminta_kannatta_a.pdf 21.3.2014.
- Järvelin, T. 2013. Pastori. Kehitysvammaisten kerhon ohjaaja. Joensuun ortodoksinen seurakunta. Nauhoitettu haastattelu 17.12.2013.
- Kaski, M., Manninen, A. & Pihko, H. 2012. Kehitysvammaisuuden määrittelyjä ja esiintymistiheyksiä. Teoksessa Kaski, M. (toim.). Kehitysvammaisuus. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 14–24.
- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysinetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus, 70–85.
- Koistinen, M. 2013. Kehitysvammaisten kerhon ohjaaja. Haastattelu 28.4.2013.
- Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.). Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 9-19.
http://www.aspasaatio.fi/sites/default/files/Vertaistoiminta_kannatta_a.pdf 21.3.2014.
- Merilahti, A. 2013. ”Tukena ja tulkkina” Ohjaajien näkemyksiä hengellisyydestä ja uskonnosta kehitysvammatyössä – evankelis-luterilainen näkökulma. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä. Järvenpää.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63754/Merilahti_Anni.pdf.pdf?sequence=1 11.3.2014.
- Miinalainen, M. 2005. Valo kantaa valoa -kehitysvammainen Jumalan palvelijana. Pro gradu -tutkielma. Joensuu: Joensuun yliopisto, teologinen tiedekunta, ortodoksisen teologian laitos.
- Mäki, M. 2006. 2006. Toimimalla osallisuuteen. Kehitysvammaliitto.
http://papunet.net/yleis/fileadmin/muut/Esitteet/toimimalla_osallisuuteen.pdf 7.6.2013.
- Osallisuushanke Salli. 2013. Osallisuus. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. <http://www.jelli.fi/osallisuus/> 21.5.2013
- Saastamoinen, M. 2006. Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.). Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 170–180.
- Seppälä, H. & Rajaniemi, M. 2012a. Mitä kehitysvammaisuus on? Toimintakyvyn näkökulma. Kehitysvammaliitto.
<http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/toimintakyvyn-nakokulma.html> 18.3.2014.
- Seppälä, H. & Rajaniemi, M. 2012b. Mitä kehitysvammaisuus on? Sosiaalinen näkökulma. Kehitysvammaliitto.
<http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/sosiaalinen-nakokulma.html> 18.3.2014.
- Seppälä, H. & Rajamäki, M. 2012c. Mitä kehitysvammaisuus on? Lääketieteellinen näkökulma. Kehitysvammaliitto.
<http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/laaketieteellinen-nakokulma.html> 18.3.2014.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Valtioneuvoston selonteko vammaispolitiikasta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:9. Sosiaali- ja terveysministeriö.

- http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE3655.pdf&title=Valtioneuvoston_selonteko_vammaispolitiikasta_2006_fi.pdf 20.4.2013.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:4. Sosiaali- ja terveysministeriö.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1087414&name=DLFE-12157.pdf 18.4.2013.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2003. Kirkko kaikille- Suomen ev.-lut. kirkon vammaispoliittinen ohjelma. Suomen evankelisluterilainen kirkko. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content49766D> 14.12.2013.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2012. Saavu Kirkon saavutettavuus-ohjelma. Saavutettavuus kirkossa. Suomen ev.-lut.kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:2. Suomen evankelisluterilainen kirkko. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3E95F2C7F4600B27C22579B80035B00F/\\$FILE/vihko_suomi.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/3E95F2C7F4600B27C22579B80035B00F/$FILE/vihko_suomi.pdf) 12.3.2014.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2014a. Aamenesta öylättiin. Kehitysvammatyö. Suomen evankelisluterilainen kirkko.
<http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Kehitysvammaty%C3%B6> 10.3.2014
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2014b. Sakasti. Palvelu Suomen evankelisluterilaisen kirkon työntekijöille ja toimijoille. Kehitysvammaisten kirkkopyhä. Suomen evankelisluterilainen kirkko.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content425155> 10.3.2014.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2014c. Sakasti. Palvelu Suomen evankelisluterilaisen kirkon työntekijöille ja toimijoille. Kehitysvammaisuus. Suomen evankelisluterilainen kirkko.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2F8F22> 10.3.2014.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2014d. Kirkko ja valtio. Suomen evankelisluterilainen kirkko.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/85BBFB4816F713BEC2256FEA003A7232?OpenDocument&lang=FI> 4.4.2014.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Mitä yhteisöllisyys on? Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/yhteisollisyys 12.3.2014.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vehmas, S. 2005. Vammaisuus. Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan. Helsinki: Gaudeamus
- Väestörekisterikeskus. 2014. Väestötietojärjestelmä. Väestörekisterikeskus. <http://www.vrk.fi/default.aspx?id=97&docid=0> 4.4.2014.
- Öhman, B. 2008. Kropp, handling och ritual. Hur förstå religion och personer med grava funktionshinder. Åbo Akademi.
<http://www.doria.fi/handle/10024/42757> 23.5.2013.

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Taipaleen ortodoksinen seurakunta
Toimeksiantajan edustaja:	kirkkoherra Paavo Ratilainen
Osoite:	Viinijärventie 7, 83400 Viinijärvi
Puhelinnumero:	050-5661700
Sähköposti:	paavo.ratilainen@ort.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1100062 Niina Laine 1100076 Jaana Pössi
Puhelinnumero:	050-3406040 (Laine) 040-5142154 (Pössi)
Sähköposti:	niina.laine@edu.karelia.fi, jaana.possi@edu.karelia.fi

Toimeksiantajan sitoumukset	

Opiskelijan sitoumukset	
Opiskelijat laativat laadullisen tutkimuksen piirteitä omaavan opinnäytetyön toimeksiantajan käyttöön.	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Terttu Moilanen ja Riitta Räsänen

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Niina Laine Jaana Pössi Niina Laine Jaana Pössi
Päiväys 9.7.2013	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys Paavo Ratilainen

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Joensuun ortodoksinen seurakunta
Toimeksiantajan edustaja:	kirkkoherra Iivo Suvanto
Osoite:	Kirkkokatu 32, 80100 Joensuu
Puhelinnumero:	0500-671874
Sähköposti:	iivo.suvanto@ort.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1100062 Niina Laine 1100076 Jaana Pössi
Puhelinnumero:	050-3406040 (Laine) 040-5142154 (Pössi)
Sähköposti:	niina.laine@edu.karelia.fi, jaana.possi@edu.karelia.fi

Toimeksiantajan sitoumukset

Opiskelijan sitoumukset
Opiskelijat laativat laadullisen tutkimuksen piirteitä omaavan opinnäytetyön toimeksiantajan käyttöön.

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Terttu Moilanen ja Riitta Räsänen

Opinnäytetyön julkisuus
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.

Allekirjoitukset	
Päiväys	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys
24.6.2013	Niina Laine Niina Laine
	Jaana Pössi Jaana Pössi
Päiväys	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys
24.6.2013	Iivo Suvanto Iivo Suvanto

Joulukuun 5. päivä 2013

Kutsu haastatteluun

Opiskelemme sosiaaliaa Karelia ammattikorkeakoulussa ja teemme nyt opinnäytetyötä. Opinnäytetyössämme selvitämme, miten kehitysvammaiset ihmiset kokevat osallisuutta ortodoksisen seurakunnan kehitysvammaisille suunnatussa kerhossa ja miten kerhon toimintaa voisi kehittää. Teemme opinnäytetyömme syksyn 2013 ja kevään 2014 aikana.

Olet saanut tämän kirjeen, koska olet mukana Joensuun ja Taipaleen ortodoksisen seurakuntien kehitysvammaisten kerhossa. On tärkeää saada tietoa kehitysvammaisten osallisuudesta. Tietoa tarvitaan, jotta kehitysvammaisten kerhon toimintaa voidaan kehittää edelleen ja ottaa kerholaisen toiveet huomioon entistä enemmän.

Siksi olisikin tärkeää, että voisit kertoa omista kokemuksistasi tässä haastattelussa. Kysymykset ovat tavallisia asioita kerhosta, eikä niihin ole vaikeaa vastata. Haastattelu kestää noin tunnin. Voit itse valita paikan, jossa haastattelu tehdään. Haastatteluun ei ole pakko osallistua. Vastaaminen on vapaaehtoista. Jos päätät suostua haastatteluun, voit myös myöhemmin muuttaa mieltäsi ja perua osallistumisen. Jos et halua vastata, siitä ei koidu sinulle mitään haittaa.

Opinnäytetyössä ei näy sinun nimeäsi, eikä sitä myöskään kerrota kenellekään. Sinua ei myöskään voida muuten tunnistaa opinnäytetyöstä. Vain vastauksesi näkyvät. Teemme tämän työn Joensuun ja Taipaleen ortodoksisille seurakunnille.

Otamme sinuun yhteyttä.

Niina Laine
sosionomiopiskelija

Jaana Pössi
sosionomiopiskelija

Teemahaastattelun runko

1. Osallistuminen

Miksi olet mukana kehitysvammaisten kerhossa?
Mitä kautta sait tiedon kerhosta?
Kauanko olet ollut mukana kerhossa?
Miten pääset kerhoon? Millä kyydillä? Kenen kanssa?
Mitä kerhoon osallistuminen sinulle antaa?
Haluatko jatkossakin osallistua kerhon toimintaan? Miksi?

2. Kuuluminen yhteisöön

Missä asut? Kenen kanssa?
Miltä tuntuu nähdä kerhokavereita?
Oletko saanut ystäviä kerhosta?
Osallistutko muuhun oman seurakunnan toimintaan?
Onko oma seurakunta sinulle tuttu?

3. Vaikuttaminen

Mitä kerhossa on tehty?
Mikä tekemisissä on ollut mukavaa?
Mikä kerhossa on parasta?
Mistä et pidä kerhossa?
Mitä haluaisit tehdä kerhossa?
Miten haluaisit kehittää/muuttaa kerhon toimintaa?
Koetko voivasi vaikuttaa kerhon toimintaan?
Kysytäänkö sinulta mitä haluat kerhossa tehdä?
Kuka päättää mitä kerhossa tehdään?

Joulukuu 2013

Suostumus

Olen saanut riittävästi tietoa tästä kehitysvammaisten kerhon toimintaa kartoittavasta ja kehittävästä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset.

Suostun osallistumaan opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun.

Aika ja paikka

Haastateltava

Sosionomi(AMK) opiskelijat Niina Laine ja Jaana Pössi
Karelia ammattikorkeakoulu

Esimerkki analyysipolusta

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
<p>"Mukava olo, tuntuu omalta porukalta."</p> <p>"Yhessäolo kaikkien kanssa."</p> <p>"Se on hyvä asia. Kerhossakin on hyvä olla."</p> <p>"Mukavahan siinä on käyvä, vaikka minä oon luterilainen."</p> <p>Kyllähän se antaa mukavoo. Tulloo hyvä mieli."</p> <p>"Siellä on semmonen lämmin tunne kun sinne mennee."</p> <p>"Yhdessä oleminen kaikkein mukavinta. Semmonen kiva olo on jäänyt."</p> <p>"Tietoa, ja yhdessä saa olla."</p> <p>"Tuntuu niin omalta ryhmältä."</p> <p>"No kyllähän nuo ihan hyvin otti vastaan."</p>	<p>Yhdessäoleminen tuo hyvän olon</p>	<p>Ryhmän jäsenyys oma porukka</p>	<p>Ystävyyssuhteiden syntyminen ja vahvistuminen, yhteisöllisyyden kokeminen</p>
<p>"Kerholaisista on tullut tuttavias."</p> <p>"Mukava se on nähdä. X:ää nyt ainakin, X:n mie nyt ainakin tunnen."</p> <p>"Sitten on tuota muita tämmössi kerholaisii, joita on alkanu pikku hiljaa tuntee, ja on tutustunut heihin. Ovat ihan kivoja."</p> <p>"No on se ihan kiva käyvä, tutustuu uusiin ihmisiin."</p> <p>"No, se on antanu uusia ystäviä. On se ihan kiva nähdä."</p> <p>"On, ystäviä on, X ja X, en muista kaikkien nimiä."</p> <p>"On lämpimät välit."</p> <p>"Hyvältähän se tuntuu, kun niän kerhokavereita."</p> <p>"Rentouttaa nähdä kerhossa ystäviä."</p> <p>"Se on mukavaa puuhaa. Erilaisten, hyvien ystävien kanssa. Ollaan saatu, minä ainakin sain ystäviä kerhossa."</p>	<p>On mukava nähdä kerhokavereita ja tehdä asioita yhdessä</p>	<p>Uudet ystävät, yhdessä tekeminen</p>	
<p>"Hyvät välit on ohjaajien kanssa."</p> <p>"Ohjaajat on läheisiä."</p> <p>"Tykätään ohjaajista."</p> <p>"On hyvät ja luottamukselliset välit ohjaajiin."</p>	<p>Läheiset välit ohjaajiin</p>	<p>Luottamuksellisuus</p>	